

Eerika Korhonen - Heini Rantala

Eläimen roolit toimintaterapiassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti (AMK)

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

4.11.2013

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Eerika Korhonen, Heini Rantala Eläimen roolit toimintaterapiassa 54 sivua + 3 liitettä Syksy 2013
Tutkinto	Toimintaterapeutti (AMK)
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaajat	Lehtori Anne Talvenheimo-Pesu Yliopettaja Toini Harra
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella eläimen rooleja toimintaterapian viitekehyksessä. Erityisenä tarkastelun kohteena oli selvittää sitä, minkälaisissa toimintaterapiainventioissa eläimiä on hyödynnetty ja minkälainen on eläimen rooli käytännön toimintaterapiatyössä. Tarkoituksena oli pyrkiä perustelemaan eläimen hyödyntämistä terapiassa asiakaslähteisyyden kautta. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi toimintaterapeutti Anna-Maria Kettunen, joka työskentelee toimintaterapiapalveluja Pohjois-Savon alueella tuottavassa yrityksessään Toimintaterapia Memorassa.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu teoreettisesta ja empiirisestä osasta. Teoreettisen osan aineiston keräämiseksi tutustuttiin toimintaterapia-alan yleiseen kirjallisuuteen manuaalisen tiedonhaun avulla. Sen lisäksi suoritettiin systemaattinen tiedonhaku. Empiirisen aineiston hankintaa varten järjestettiin workshop, johon osallistui neljä toimintaterapeuttia. Tilaisuuden tiedonkeruumenetelminä käytettiin ryhmäkeskustelua sekä osallistujille lähetettyjä kyselyjä.</p> <p>Molemmista aineistosta kävi ilmi, että eläimen rooli toimintaterapiassa on hyvin monipuolinen. Tätä ilmentää jo aiheeseen liittyvä värikäs termistö. Jokainen toimintaterapeutti hyödyntää eläimiä työssään omalla tavallaan ja käyttää erilaisia termejä kuvatessaan työtään eläimen kanssa. Eläin on yksi toimintaterapeuttien käyttämä väline, ja tämä väline on osa toimintaterapeuttien käyttämää terapeuttista menetelmää. Aineistojen perusteella eläintä (välinettä) ja eläimen erilaisia rooleja voidaan hyödyntää toimintaterapiassa neljällä eri tasolla: eläimen kanssa voidaan tehdä yhteistyössä erilaisia toimintoja, eläin voi olla toiminnan kohteena, eläin voi olla osana toimintaa välillisesti tai eläin voi olla osana terapiaympäristöä. Eläimen ollessa konkreettisesti läsnä terapiatilanteessa, eläin antaa menetelmälle lisäarvon vuorovaikutuksellisuudellaan.</p> <p>Jatkossa tarvitsemme lisätutkimusta, jolla voidaan perustella eläintä hyödyntävän toimintaterapian mahdollisuuksia ja jonka kautta on mahdollista todeta tämän ainutlaatuisen terapeuttisen menetelmän tuomat hyödyt asiakkaalle. Yhtenä lisätutkimuksen aiheena aineistosta nousi se, mikä koulutusmuoto takaisi toimintaterapeuteille riittävän tasokkaan koulutuksen eläinten kanssa työskennellessä. Oleellista olisi myös tarkastella eläimen hyödyntämisen kannattavuutta toimintaterapiassa ja sitä, millä keinoin kannattavuutta pystyttäisiin edistämään.</p>	
Avainsanat	toimintaterapia, eläin, eläimen hyödyntäminen, rooli, termistö

Authors Title Number of Pages Date	Eerika Korhonen, Heini Rantala The Roles of an Animal In Occupational Therapy 54 pages + 3 appendices Autumn 2013
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Anne Talvenheimo-Pesu, Senior Lecturer Toini Harra, Principal Lecturer
<p>The purpose of the thesis was to examine the role of an animal in occupational therapy. This role was observed not only in occupational therapy interventions but also as a part of the larger occupational therapy framework. The aim was to obtain information about what kind of occupational therapy interventions animals have been incorporated into and what the role of animal is in practice in occupational therapy. The purpose was also to try to justify incorporating animal into occupational therapy through client-centered orientation. This thesis was conducted in co-operation with occupational therapist Anna-Maria Kettunen who works in her own enterprise Occupational Therapy Memora which produces occupational therapy services in the area of North Savo.</p> <p>The thesis consists of a theoretical and an empirical part. Data for the theoretical part was collected by exploring the general literature of occupational therapy by doing a manual information retrieval. Also a systematic information retrieval was done. The empirical part was conducted as a workshop in which four occupational therapists participated. Data was gathered by the actual workshop using group discussion as the information gathering technique. Additional data was collected by pre- and post- questionnaires. The workshop data was analyzed qualitatively using the theory-driven content analysis.</p> <p>The data showed that an animal has a very versatile role in occupational therapy. This shows also in the diverse terminology used related to this subject. Every therapist incorporates animals in her own way and uses different kinds of terms when describing her work. An animal can be seen as a tool used by occupational therapists whereas when incorporating an animal (a tool) into different occupations it is a part of a therapeutic modality. The results show that an animal and its roles can be incorporated into occupational therapy in four different levels: by doing occupations in collaboration with an animal, an animal as a target of the occupation, an animal indirectly as a part of the occupation or the animal as a part of the environment. When an animal is actively present in the therapy situation, it brings a unique surplus value with its interactive nature.</p> <p>In the future more study is needed with which the opportunities of occupational therapy incorporating animals could be validated and through which the benefits of this unique modality brought to the client could be discovered. Further study subjects arisen from the collected data were to observe what form of education would guarantee a good enough quality education for occupational therapists working with animals. Also, it would be essential to investigate the cost-effectiveness of incorporating an animal into occupational therapy and how it could be promoted.</p>	
Keywords	occupational therapy, an animal, incorporating animal, role, terminology

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tavoite	4
1.2	Yhteistyökumppani	4
1.3	Opinnäytetyön toteutus	5
2	Eläin toimintaterapian viitekehyksessä	7
2.1	Merkityksellinen toiminta	7
2.2	Eläimen vaikutus toiminnallisuuteen ja suoriutumiseen	9
2.3	Eläimet erilaisissa toimintakokonaisuuksien luokitteluissa	10
2.4	Toimintaterapiaa yhteistyössä eläimen kanssa	12
2.5	Eläin välineenä	14
2.6	Eläimen roolit erilaisissa toiminnan muodoissa	14
3	Kirjallisuuskatsaus	19
3.1	Systemaattinen tiedonhaku	19
3.2	Tulokset	20
4	”Eläimet toimintaterapiassa” -workshop – käytännön näkökulmia	25
4.1	Aineisto ja menetelmät	25
4.2	Aineiston analysointi	28
4.3	Tulokset	30
4.3.1	Termiviidakko	30
4.3.2	Eläimen rooli toimintaterapian käytännön työssä	32
4.3.3	Toimintaterapeuttien oivalluksia workshopin jälkeen	36
5	Eläimen roolit toimintaterapiassa – yhteenveto tuloksista	39
6	Pohdinta	43
6.1	Käytettyjen menetelmien arviointi	43
6.2	Ajatuksia tuloksista	45
	Lähteet	49
	Liitteet	
	Liite 1. Esikyselylomake	
	Liite 2. Jälkikyselylomake	
	Liite 3. Tiedon käyttöoikeuslomake	

1 Johdanto

”Sosiaali- ja terveysalan töissä käy yhä enemmän nelijalkaisia apulaisia. Kuntouttajina toimivat laama, hevonen ja koira.” (Karisto – Mattila 2013; Malberg 2013). Mistä näissä lauseissa on kyse?

Erilaiset terapiaeläinaiheet ovat ilmestyneet median ajankohtaisiksi aiheiksi viime aikoina. Psykologi ja psykoterapeutti Juha Siira kertoi, että ”eläimet voivat edistää ihmisen terveyttä”. Artikkelissa esiteltiin eläinten, tunteiden ja hyvän elämän yhteyksiä. Televisiossa esiteltiin päiväkodissa toimivaa päiväkotikoiraa kun taas toinen ohjelma kertoi vapaaehtoistyötekijöiden toteuttamasta mielenterveyskuntoutujille suunnatusta koirakahvila- ja koirakävelytoiminnasta. Lehdessä esiteltiin Kennelkymppilinjaa, jossa peruskoulun päättäneet nuoret opiskelevat koiriensa kanssa kymmenettä luokkaa. Kaverikoiratoiminnasta kirjoitettiin sanoilla: ”Vaikutus on hämmästyttävä”. (Huovinen 2012; YLE TV1 2012; YLE TV2 2013; Smolander 2012; Hurri 2012).

Aiheen ajankohtaisuudesta kertoo myös alaan liittyvän koulutuksen tarjonta, joka on esitetty taulukossa 1. Erilaisiin lisäkoulutuksiin on hakeutunut myös toimintaterapeutteja.

Taulukko 1. Eläinten kanssa työskentelyyn sosiaali- ja terveysalalla koulutusta tarjoavat tahot Suomessa (Axell 2013; Blomqvist 2013; Salmela 2013a; Salmela 2013b; Heikkinen 2013; Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2013a).

Koulutusta tarjoavat tahot Suomessa	Nimike	Koulutuksen käyneet toimintaterapeutit
Axxel	Terapidjursekipage	2
Alfa Partners Oy	ratkaisukeskeinen eläinavusteinen valmentaja	12
Koirat Kasvatus- ja Kuntoutustyössä ry	Kasvatus-kuntoutuskoira	8
Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry	Ei tiedossa	Ei tiedossa

Vaikka aihe on saanut huomiota mediassa, ei voida kuitenkaan puhua uudesta terapiasuuntauksesta. Ensimmäiset raportoidut terapeuttiset hyödyt on kirjattu 1600-luvulla.

James A. Serpell lainaa kirjassa "Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practise" muun muassa Flores Nightingalea sekä John Lockeä. Nightingale (1880) on kuvannut "lemmikin olevan oivallinen seuralainen kroonisesti sairaalle potilaalle". Locke ohjeistaa vuonna 1699 antamaan lapsille eläimiä, koska ne "auttavat kehittämään helliä tunteita ja opettavat ottamaan vastuuta toisista." (Serpell 2010: 24–25). 1700-luvun loppupuolelta eläimet ovat kuuluneet yhdeksi osaksi laitoshoidon terapiamuotoja. Silloin Amerikassa toiminut Benjamin Rush (1745-1813) suositteli laitoshoidossa oleville potilailleen erilaisia aikakaudelle tyypillisiä askareita muun muassa puutarhanhoitoa ja maanviljelyä (Harra 2005: 20–21). Maatila- ja puutarhatyöskentelymallit siirtyivät Suomeen 1930-luvulla, jolloin Kellokoskelle perustettiin maanviljelyssiirtola. Tämä mahdollisti psykiatrisille potilaille erilaisten maataloustöiden harjoittamisen, esimerkiksi karjanhoidon. (Hautala 2005: 36–37). Tuolloin harjoitetut toiminnan muodot ovat ehkä olleet samankaltaisia, mitä nykyisin käytetään puhuttaessa erilaisista Green Care -toiminnan menetelmistä.

Green Care -toiminnan menetelmiä käytetään erilaisissa sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja kuntoutuspalveluissa. Green Care -käsitettä voidaan kuvata kattotermiksi laajalle kirjolle erilaisia terveyttä edistäviä interventioita (kuvio 1), jotka käyttävät hyväkseen erilaisia luontoelementtejä. Erilaisia luontoelementtejä hyödyntämällä on tavoitteena ylläpitää ja edistää yksilön fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja myös kasvatuksellista hyvinvointia. (Green Care Finland Ry 2012: Haubenhofen – Elings – Hassink – Hine 2010: 107–109).

Kuvio 1. Erilaisia Green Care -menetelmiä (Mukaillen Korhonen 2013 lähteiden Green Care Finland 2013 – Yli-Viikari 2011 mukaan).

Eläimet kuuluvatkin keskeiseksi osaksi erilaisia Green Care -toiminnan luontoelementtejä. Eläinten kanssa toteutettavan toimintaterapian voidaan katsoa hyödyntävän Green Care -toiminnan eläinavusteisia menetelmiä. Green Care -ajattelun perustana toimii 1990-luvulla Amerikassa kehittynyt psykologian haara, ekopsykologia (Green Care Finland Ry 2012b; Heiskanen 2012). Ekopsykologiassa nähdään, että oman luontosuhteen heikkeneminen näkyy stressinä, uupumuksena ja pahoinvointina (Heiskanen – Kailo 2006: 52). Samankaltaisesti ajatteli 1800-luvulla toiminut, toimintaterapian historiaankin yhdistettävä, Arts & Crafts -liike. Englannista levinnyt Arts & Crafts -liike kritisoi etenevää yhteiskunnallista kehitystä, teollistumista ja modernisaatiota, sekä oli yhtälailla sitä mieltä, että tuo muutos johdatti ihmiset pahoinvointiin. Vastapainoksi tälle Arts & Crafts -liike piti arvossa taiteita, käsitöitä sekä luonnonkauneutta. (Harra 2005: 21–22.)

Se, milloin toimintaterapissa on ensimmäisiä kertoja raportoidusti hyödynnetty eläimiä, jää kirjallisuudessa hämärän peittoon. Kirjallisuudessa ei ole myöskään vakiintunutta termistöä eläimiä hyödyntävälle toimintaterapialle, jota kuitenkin joissakin yhteyksissä nimitetään ”eläinavusteiseksi toimintaterapiaksi” (*animal-assisted occupational therapy*).

Eläimen kanssa yhteistyössä toteutettavasta terapiasta on olemassa kymmenittäin erilaisia termejä. Termi riippuu terapiamuodosta, terapiassa käytettävästä eläimestä (laji), asiakasryhmästä tai kontekstista, jossa terapia toteutetaan. Taulukossa 2 on esitetty muutamia esimerkkejä erilaisista termeistä.

Taulukko 2. Erilaisia termejä eläimen kanssa toteutettavista terapiamuodoista.

Termi	Lähdekirjallisuus
pet-oriented child psychotherapy	Levinson 1996
human-animal interaction therapy	Tedechi – Fine – Helgeson 2010
farm animal-assisted intervention	Pedersen – Martinsen – Berget 2011
hippotherapy	Taylor – Kielhofner – Smith – Butler – Cahill – Ciukaj – Gehman 2009
fish aquarium – animal-assisted therapy (FA-AAT)	Langfield - James 2012
pet therapy	Roenne – Mulligan 1998: Kaminski – Pellino –Wish 2002, Cole 2005
dog-assisted therapy	Cipriani et al 2013
thai elephant-assisted therapy	Satiansukpong et al 2008
pet-assisted therapy, PAT	Cohn 2013

1.1 Opinnäytetyön tavoite

Mielenkiintomme aiheeseen on noussut ensisijaisesti kiinnostuksestamme eläimiä kohtaan. Olemme molemmat koiranomistajia ja meillä on käytännön kokemuksia siitä, millaisia vaikutuksia lemmikeillä on omaan hyvinvointiimme. Olemme itsemme lisäksi nähneet lemmikkiemme vaikutuksen myös muihin ihmisiin.

Omien kokemusiemme vastapainoksi halusimme tarkastella sitä, millaista tutkittua tietoa on olemassa eläinten hyödyntämisestä toimintaterapiassa. Työn tavoitteeksi muodostui eläimen roolin tarkasteleminen – ei ainoastaan toimintaterapiainventiossa vaan myös osana toimintaterapian laajempaa viitekehystä. Työssä ei siis keskitytä tarkastelemaan pelkästään toimintamallia, jossa toimintaterapeutti tarjoaa asiakkaalleen ”eläinavusteista terapiaa”, oman eläimensä kanssa.

Opinnäytetyö pyrkii antamaan ajatuksia jokaiselle toimintaterapeutille tilanteisiin, joissa asiakkaan toiminnallista identiteettiä määrittelevät eläimet ja jonka vastuulla voi olla huolehtia itsensä lisäksi eläimistä. Jokaisen toimintaterapeutin tehtäviin kuuluu toiminnallisen oikeudenmukaisuuden ja toiminnan mahdollisuuksien edistäminen (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen 2011: 20). Monelle ihmiselle tuo toiminta voi tarkoittaa toimintaa eläinten parissa – elämäntilanteesta riippumatta. Toivomme työn tarjoavan uusien ajatusten lisäksi ajantasaista näyttöön perustuvaa tietoa, jota toimintaterapeutit voivat hyödyntää omassa työssään.

1.2 Yhteistyökumppani

Yhteistyökumppanimme toimintaterapeutti Anna-Maria Kettunen työskentelee toimintaterapiapalveluja Pohjois-Savon alueella tuottavassa Toimintaterapia Memorassa (Toimintaterapia Memora n.d.). Kettunen antoi meille kaiken tuen tutkia aihetta omista lähtökohdistamme.

Kettunen on toteuttanut eläinavusteista toimintaterapiaa vuodesta 2007 lähtien. Hän on suorittanut ratkaisukeskeisen eläinavusteisen terapia- ja valmentajakoulutuksen. Kettunen on Koirat Kasvatus- ja Kuntoutustyössä ry:n koulutuksen käynyt koiranohjaaja.

Kettunen työskentelee yhdessä Koirat Kasvatus- ja Kuntoutustyössä ry:n soveltuvuustestin ja työnäytön suorittaneen kasvatus-kuntoutuskoiran kanssa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja palvelee asiakkaan tavoitteita (Kettunen 2012a, 2012b, 2012c). Hän on toiminut opinnäytetyönteon ajan opiskelijan roolissa Pohjois-Savon sosiaalialan Green Care -menetelmiä toteutettavassa yrittäjyys- ja tuotekehitysprojekti SENNI:ssä (Kettunen 2012a).

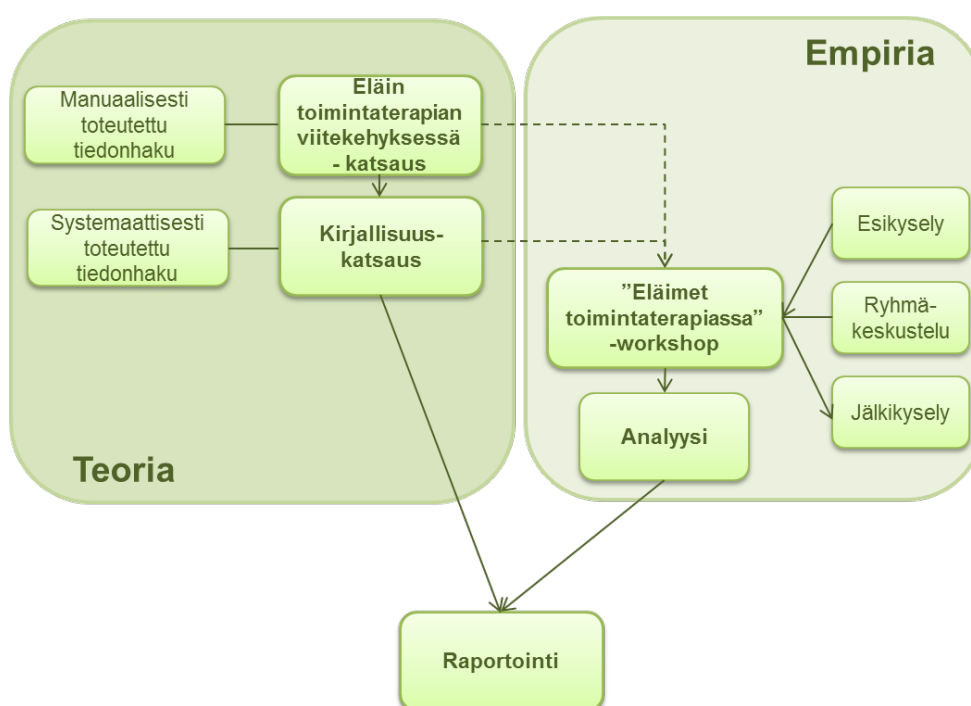
Kettusella on monipuolinen kokemus myös muiden eläinten, muun muassa hevosten ja lehmien, hyödyntämisestä toimintaterapiassa. Yhteistyökumppaninaan Kettusella on muun muassa hevostalleja, joiden toimintaympäristöjä hän hyödyntää asiakkaan tarpeiden mukaan. Samoin Kettunen hyödyntää asiakkaiden omia eläimiä sekä niiden toimintaympäristöjä, joita ovat esimerkiksi erilaiset maaseutuympeiristöt navettoineen ja talleineen. Asiakkaille merkityksellisiä eläimiä voivat olla myös muutkin kuin omassa omistuksessa olevat eläimet, kuten esimerkiksi hoitohevoset. Kettunen korostaa, että kaikissa terapiatilanteissa eläin ei itsessään ole aina läsnä, vaan eläin ja eläimen kanssa tehtävät toiminnot voivat olla terapian tavoite. (Kettunen 2012d, 2012e.)

1.3 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyössä hyödynnetään kahta erilaista aineistoa ja työ on toteutettu kahdessa osassa. Ensimmäisen osuuden eli teoriaosuuden on kirjoittanut toimintaterapeuttipiskelija Eerika Korhonen (luvut 1–3) ja toisen eli empiirisen osan on kirjoittanut toimintaterapeuttipiskelija Heini Rantala (luku 4). Opinnäytetyöhön liittyvä ”Eläimet toimintaterapiassa” -workshop on suunniteltu ja toteutettu yhteisesti. Samoin osa tiedonhausta on tehty yhteistyössä. Työn lopuksi esitellään yhteenveto tuloksista sekä yhteinen pohdinta.

Teoriaosuudessa hyödynnetään toimintaterapia-alan kirjallisuutta sekä tutkimusaineistoa. Tätä varten on kartoitettu uusinta toimintaterapian alan kirjallisuutta. Koska aihetta ei esitellä kirjallisuudessa isoina yksittäisinä lukuina, valikoitunut kirjallisuus otettiin mukaan manuaalisen tiedonhaun avulla. Käytännössä tämä tarkoitti uusimpien toimintaterapia-alan kirjojen sisällysluetteloiden läpikäymistä ja etsimällä niistä aineistoja hakusanoilla ”*anima*” tai ”*pe*”. Lisäksi suoritettiin systemaattinen tiedonhaku, josta muodostui aihetta käsittelevä kirjallisuuskatsaus.

Teoreettista tietoa täydentämään opinnäytetyön liitettiin myös empiirinen osa, joka toteutettiin workshop-työskentelynä. Workshopiin kutsuttiin toimintaterapian kentällä työskenteleviä toimintaterapeutteja yhdessä keskustelemaan siitä, mitä ajatuksia eläimen hyödyntäminen toimintaterapiassa heissä herättää ja millaisena he näkevät eläimen roolin toimintaterapian käytännön työssä. Workshopissa tiedonkeruumenetelminä käytettiin kyselyitä ja ryhmäkeskustelua. Workshopiin käsiteltäväksi otettujen teemojen valintaan vaikutti tiedonhakujen kautta löydetty tutkimuskirjallisuus. Opinnäytetyöprosessi on esitetty tiivistetysti kuviossa 2.

Kuvio 2. Opinnäytetyöprosessin eri vaiheet.

Opinnäytetyöhön liittyy paljon erilaisia termejä, jotka on haluttu sisällyttää työhön, jotta lukija ymmärtää käytettävien termien laajuuden. Termistö saattaa vaikuttaa vaikeaselkoiselta, mutta sitä on pyritty jäsentämään erilaisten taulukoiden avulla. Suurin osa opinnäytetyössä hyödynnetystä lähdemateriaalista oli englanninkielistä. Englanninkielisiä termejä käännettäessä pyrittiin käyttämään Toiminnan voimaa, toimintaterapiaa käytännössä -kirjan (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen 2011) vakiintuneita ja jo käytössä olevia suomenkielisiä vastineita. Koska kaikille termeille ei ole löytynyt vakiintuneita suomenkielisiä vastineita, sulkeisiin on merkitty termin alkuperäisyydessään työn luotettavuuden säilyttämiseksi.

2 Eläin toimintaterapian viitekehysessä

Eläimet näyttäytyvät toimintaterapian viitekehysessä monella eri tavalla. Tarkasteltaessa samassa yhteydessä eläimiä ja toimintaterapiaa ei ole aina kyse siitä, että toimintaterapeutti työskentelee yhteistyössä eläimen kanssa ja tarjoaa asiakkaalle ”eläinavusteisia” toimintaterapiapalveluita.

Tämän luvun tarkoituksena on perustella eläinten hyödyntämismahdollisuuksia toimintaterapian viitekehysessä. Tietolähteenä on käytetty yleisiä toimintaterapia-alan teoksia. Alaluvusta 2.4 lähtien on aiheen esittelyn apuna käytetty aihetta tarkemmin käsitteleviä teoksia sekä aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Nämä alaluvut syventävät aihetta ja esittelevät eri toimintaterapeuttien käyttämiä termejä sekä eläimen erilaisia rooleja toimintaterapiassa.

2.1 Merkityksellinen toiminta

Toimintaterapian ydin perustuu toiminnan terapeuttiseen käyttöön ja terapiassa käytettävät toiminnot riippuvat asiakkaan terapiajaksolle asetetuista kuntoutuksellisista tavoitteista. Käytettävät toiminnot ohjautuvat aina asiakaslähtöisesti asiakkaan mielenkiinnonkohteiden ja merkitysten kautta. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011.) Tarkasteltaessa eläintä toimintaterapian viitekehysessä pitäisi huomioida, että kuten muukin terapeuttinen toiminta, myös eläimien kanssa suoritettavat toiminnot ohjautuvat asiakaslähtöisesti. Toiminnoista muodostuu asiakkaalle merkityksellisiä, jos ne vastaavat henkilön omakohtaisiin tai kulttuurillisiin tarkoituksiin (Law – Polatajko – Baptiste – Townsend 2002: 36). Monelle ihmiselle juuri eläinten kanssa toimiminen on oman elämän merkityksellisin asia ja eläimet vaikuttavat sitä kautta ihmisten toiminnalliseen hyvinvointiin. Tätä aihetta on tarkastellut tarkemmin toimintaterapeutti Heidi Kihlström-Lehtonen omassa pro gradu -tutkielmassa, *Minä ja koirani – Koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin* (Kihlström-Lehtonen 2009).

Toimintaterapia-alan teoksessa, ”Occupational analysis ja group process”, kerrotaan lemmikkieläinavusteisesta terapiasta (*pet-assisted therapy*), jonka avulla mahdollistetaan asiakkaan huolehtiminen omasta lemmikistään (Cohn 2013: 138).

Koska toimintaterapian perustehtävänä on mahdollistaa yksilön osallistuminen arkisiin jokapäiväisiin toimintoihin (World Federation of Occupational Therapists, WFOT 2010) on toimintaterapeutin mahdollistettava asiakkaan omasta lemmikkieläimestä huolehtiminen.

Suomen toimintaterapeuttiliiton julkaisemassa Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa, arvioinnin lähtökohdat ja suositukset -oppaassa, kirjoitetaan seuraavaa:

”...tavoitteena on aina asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen hänen omaan elämäänsä liittyvissä toiminnoissa. – – ja ottaa huomioon kuntoutujan yksilölliset tarpeet.” (Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2010: 9–10.)

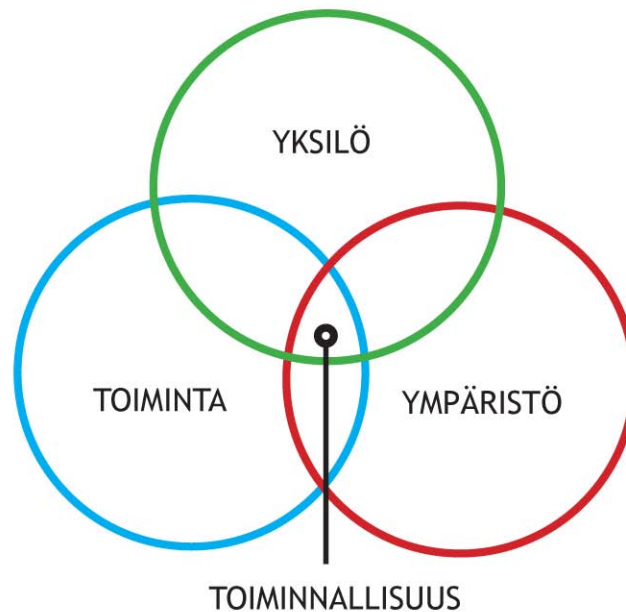
Toimintaterapeutti Mary Ellen Santucci (2008) muistuttaa toimintaterapeutteja, miten asiakkaat tulee huomioida lemmikkien omistajina. Santuccin ohjeet on annettu kirjassa ”Occupational Therapy Interventions. Function and Occupation”, joka perustuu viitekehukseen amerikkalaisesta toimintakokonaisuuksien luokittelusta. (Santucci 2008: 260–261.)

Asiakkaiden kotiuttamistilanteissa toimintaterapeutin on huomioitava asiakkaan lisäksi toinen fyysinen olento, asiakkaan lemmikki. Santucci korostaa, että asiakkaan paluu lemmikin luokse voi usein olla kuntoutusprosessin terapeuttinen tekijä ja edistää kuntoutumista. Kotiinpaluun hetkellä toimintaterapeutin on mahdollistettava lemmikin ja asiakkaan rauhallinen jälleennäkeminen. (Santucci 2008: 260–261.)

Kotiutumisen arviointi on suoritettava erityisesti siltä kannalta, että asiakas voi kotiin palattuaan huolehtia myös lemmikistään. Kotikäynnillä toimintaterapeutin on osattava arvioida mahdolliset riskitekijät. Esimerkiksi lemmikkieläimet tai lemmikkien lelut voivat aiheuttaa vaaratilanteita jäädessään kulkuväylillä liikkumiseen tarkoitettujen apuvälineiden väliin. (Santucci 2008: 260–261.) Toimintaterapeutin on arvioitava liikelaajuusrajoitteisten asiakkaiden kohdalla sitä, mille korkeudelle asiakkaat ylettyvät tarjoilemaan ruokaa ja miltä korkeudelta lemmikkieläinten on vielä mahdollista syödä ruokansa. Santucci antaa ohjeita ruokakulhojen sijoitteluun, korokkeellisten ruokakulhojen käyttöön, ruokinta-automaattien käyttöön sekä ruuan hankintaan. (Santucci 2008: 260–261).

2.2 Eläimen vaikutus toiminnallisuuteen ja suoriutumiseen

Toimintaterapiassa tarkastelun kohteena ovat asiakkaan toiminta ja se, miten hän on toimijana vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Hautala - Hämäläinen - Mäkelä - Rusi-Pyykönen 2011: 30). Tätä suhdetta kuvaa yksinkertaisimmillaan Person-Environment-Occupation malli, **PEO-malli**, joka on esitetty kuviossa 3.

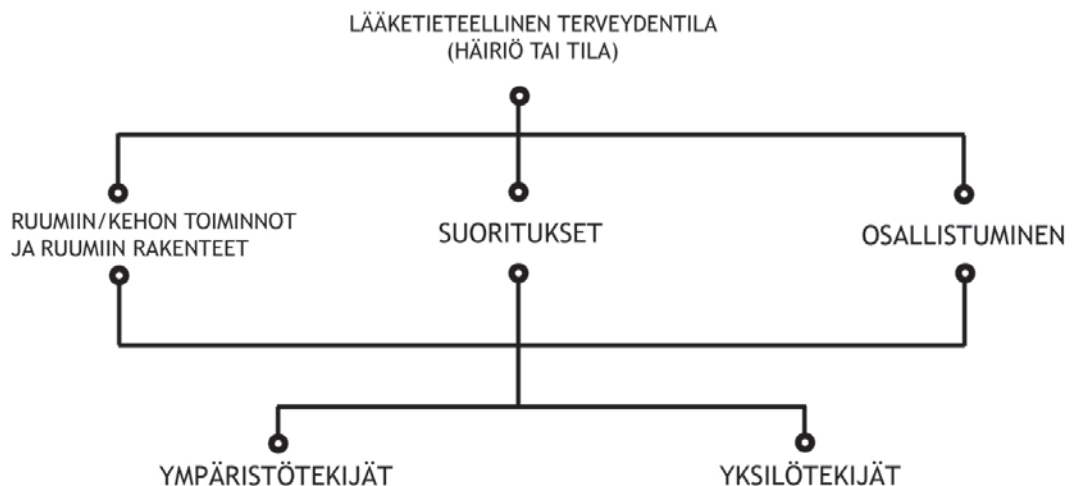

Kuvio 3. Yksilön, ympäristön ja toiminnan suhde PEO-mallissa (*the Person-Environment-Occupation Model*) mukaan (Korhonen 2013, mukaillen Law'ta, Cooperia, Strongia, Stewartia, Rigbyä ja Lettsiä vuodelta 1996).

Toiminnallisuus muodostuu tässä mallissa yksilön, ympäristön ja toiminnan vuorovaikutuksesta. Eläin kuvataan erilaisissa toimintaterapian teorialleissa ympäristöön kuuluvaksi elementiksi, kuten se kuvataan myös PEO-mallissa. Erilaisilla ympäristötekijöillä, kuten eläimillä, on yhtäläinen vaikutus ihmisen toiminnallisuuteen kuin mallissa kuvatuilla toiminnalla ja yksilöllä itsellään.

ICF-luokitus eli toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus (*International Classification of Functioning, Disability and Health*) luokittelee eläimet eli "kotieläimet" kuuluvaksi ympäristötekijöiden pääluokkaan. "Kotieläimet" määritellään eläimiksi, "jotka antavat fyysistä, emotionaalista ja psyykkistä tukea - - ja eläimet, jotka auttavat henkilökohtaisessa liikkumisessa ja kuljettamisessa". (Stakes 2011).

ICF-luokituksessa yksilön toimintakyvyn kuvataan muodostuvan yksilö- ja ympäristötekijöiden sekä terveydentilan vuorovaikutuksesta (Stakes 2011: 18). Vuorovaikutussuhteet on kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. Erilaisten osa-alueiden vuorovaikutussuhteet ICF-luokituksessa (Korhonen 2013 mukaillen Stakesia 2011: 18).

Suoritukset kuvaavat erilaisia tehtäviä tai toimia, jonka yksilö toteuttaa (Stakes 2011: 14). Ympäristö- ja yksilötekijöillä voi olla joko positiivista tai negatiivista vaikutusta ihmisen suoriutumiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006: 5.)

2.3 Eläimet erilaisissa toimintakokonaisuuksien luokitteluissa

ICF-luokitus jaottelee suoritukset ja osallistumisen yhdeksään eri pääluokkaan, joita ovat 1) oppiminen ja tiedon soveltaminen, 2) yleisluontoiset tehtävät ja vaateet, 3) kommunikointi, 4) liikkuminen, 5) itsestä huolehtiminen 6) kotielämä, 7) henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet 8) keskeiset elämänalueet ja 9) yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä. (Stakes 2004: 39–42.) Tulkitsemalla ICF-luokitusta voidaan todeta, että eläimet ympäristötekijänä voivat vaikuttaa ihmisen suoriutumiseen fyysisen, emotionaalisen ja psyykkisen tuen kautta.

Amerikkalaisessa toimintakokonaisuuksien luokittelussa (*The Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process, 2nd Edition*) on huomioitu lemmikkieläimistä huolehtiminen yhdeksi päivittäiseksi toiminnoksi. Luokittelussa toiminnot jaetaan seuraaviin luokkiin: päivittävät toiminnot, välilliset päivittävät toiminnot, lepo ja uni, opiskelu, työ, leikki, vapaa-aika ja sosiaalinen osallistuminen. Eläimistä huolehtiminen (*care of pets*) löytyy luokittelusta välillisten päivittäisten toimintojen alla (*instrumental activities of daily living, IADL*). (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen 2011: 29; American Association of Occupational Therapy 2008: 631, 645.)

Lemmikeistä huolehtiminen voidaan siis nähdä verrannolliseksi muihin välillisiin päivittäisiin toimintoihin, joita ovat esimerkiksi ruuan valmistus ja ostoksilla käynti. Eläimet voivat liittyä arjessa myös luokkiin lepo ja uni, opiskelu, työ, leikki, vapaa-aika ja sosiaalinen osallistuminen. Niitä ei kuitenkaan erikseen määritellä eri toimintakokonaisuuksien alla.

Kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli (*Canadian Model of Occupation and Engagement, CMOP-E*) jakaa toiminnan kolmeen luokkaan, jotka ovat 1) itsestä huolehtiminen, esimerkiksi pukemiseen tai ruuanlaittoon liittyvät toiminnot; 2) tuottavuus, esimerkiksi leikkimiseen, kouluun tai työhön liittyvät toiminnot tai 3) vapaa-aikaan liittyvät toiminnot, esimerkiksi harrastuksiin tai sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät toiminnot. (Law – Cooper – Strong – Stewart – Rigby – Letss 1996.) Tätä jaottelua tarkastelemalla eläimet ja eläinten kanssa tehtävät toiminnot voivat tässä mallissa liittyä kaikkiin eri luokkiin.

Se, mihin toimintakokonaisuuteen asiakkaan haasteet milloinkin kuuluvat, on arvioitava asiakaslähtöisesti. Canadian Occupational Performance Measurement eli COPM-arviointimittari sopii käytettäväksi erilaisia IADL-toimintoja arvioitaessa. Se pohjautuu asiakaslähtöisyyttä korostavaan Kanadalaiseen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malliin. COPM-arviointimittari mahdollistaa asiakkaan itsensä tuoda esille juuri ne toimintansa osa-alueet, jotka hän kokee itselle tärkeiksi. (Santucci 2008: 247.)

Assessment of Motor and Process Skills, eli AMPS-arviointimenetelmällä voidaan arvioida suoraan lemmikin ruokintaan liittyviä toimintoja. AMPS on tarkoitettu arvioimaan suoriutumisen laatua henkilökohtaisissa (*personal activities of daily living, PADL*) ja välillisissä päivittäisissä toiminnoissa (*instrumental activities of daily living, IADL*). AMPS perustuu havainnointiin ja haastatteluun tilanteissa, jotka ovat asiakkaalle merkityksellisiä ja liittyvät asiakkaan elämään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.) Menetelmä koostuu yli 120 standardoidusta tehtävästä, joista neljä tehtävää liittyy eläinten huolehtimiseen. Tehtävät (S1-S4) sisältävät ruuan valmistelun (kuiva- ja märkäruoka), ruuan ja puhtaan veden tarjoamisen sekä siivoamisen. Tehtäväsarjoista kaksi on tarkoitettu kissanruokintaan ja kaksi koiranruokintaan. (Center for Innovative OT Solutions 2013a, 2013b.)

2.4 Toimintaterapiaa yhteistyössä eläimen kanssa

Eläinten kanssa toteutetusta toimintaterapiasta kirjoitetaan kirjallisuudessa erilaisilla termeillä. Termit on esitelty seuraavaksi ja ne on koottu taulukkoon 3, joka esitetään kappaleen lopussa.

Lemmikkiavusteinen terapia (*pet-assisted therapy, PAT*) esitellään yhdessä uusimmista toimintaterapia-alan kirjoista. Lemmikkiavusteinen terapia kuvataan siinä yhtenä kasvavana toimintaterapian alana. Lemmikkiavusteinen terapia on toinen teoksessa kuvatuista luovista ryhmäterapian muodoista. (Solomon – Clifford O’Brien – Cohn 2013: 133–139.)

Myös toimintaterapeutti Marilyn B. Cole esittelee kirjassaan lemmikkiterapian (*pet therapy*) yhtenä ryhmämuotoisena interventiomuotona. Lemmikkiterapian käyttö perustuu Colen mukaan objektisuhdeteoriaan (*object relation theory*). Cole viittaa tekstissään toimintaterapeutti Donna Latellan vuonna 2003 ilmestyneeseen julkaisuun, *Animals as therapeutic modality: a curriculum model for occupational therapy* (Cole 2005: 12).

Toimintaterapeutti Ingrid Söderback (2009) esittelee kirjassaan eläinten kanssa yhteistyössä toteutettavaa toimintaterapiaa sanoilla ”*complementary therapy with animals*”. Termi voidaan ajatella suomennettavan joko vaihtoehtoisena tai täydentävänä terapiana yhdessä eläinten kanssa.

Söderbackin koostamassa kirjassa esitelty kuvaus perustuu toimintaterapeutti Mona Samsin kokemuksiin eläinten hyödyntämisestä toimintaterapiassa. (Söderback 2009: 403–407.) Kuitenkin Sams itse käyttää termiä ”*incorporating animals*”. Sams siis puhuu **eläimiä hyödyntävästä toimintaterapiasta** (*occupational therapy incorporating animals*). (Creative Therapy Care 2013; Sams – Fortney – Willenbring 2006).

Pet Partners (ennen Delta Society) määrittelee **eläinavusteisen terapian** (*animal assisted therapy, AAT*) tavoitteelliseksi interventioksi, jonka toteutuksesta vastaa sosiaali- ja terveydenalan ammattilainen. Eläinavusteisen terapian avulla pyritään edistämään ihmisen fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja/tai kognitiivista toimintakykyä (Pet Partners n.d. a). Pet Partnersin määritelmää käyttävät useat toimintaterapia-alan julkaisuja kirjoittaneet toimintaterapeutit, muun muassa toimintaterapeutit Fike et al (2012), Beck et al (2012), Muro (2012) sekä Winkle (2008).

Pet Partners on amerikkalainen voittoa tavoittelematon järjestö, jonka yhtenä tarkoituksena on kouluttaa terveydenalan ammattilaisia työskentelemään yhteistyössä eläimen kanssa toteutettavissa interventioissa. Pet Partners myös kouluttaa ihmisiä erilaisiin eläinten kanssa tehtäviin vapaaehtoistöihin. (Pet Partners 2012.) Järjestön yhtenä tarkoituksena on yhtenäistää alalla käytettävää terminologiaa (Kruger – Serpell 2010).

Taulukko 3. Erilaiset termit yhteistyössä eläimen kanssa toteutetusta toimintaterapiasta, jotka on julkaistu viimeisimmissä toimintaterapia-alan tutkimuksissa ja teoksissa.

Julkaisijat	Vuosi	Käytettävissä oleva termi tai tapa* ilmaista eläin toimintaterapiakontekstissa sekä käytössä oleva lyhenne
Solomon, Clifford O’ Brien	2013	Pet-assisted therapy, PAT
Cohn, Judith	2013	Pet-assisted therapy, PAT
Muro, Victor S.	2012	Animal-assisted occupational therapy
Gutman, Sharon – Raphael-Greenfield, Emily – Carlson, Neal – Friedman, Rachel	2012	*using a canine animal assistant, use of animal, use of dog assistant
Beck, Christine et al	2012	Animal-assisted therapy, AAT
Solomon, Olga	2012	*involving therapy dog
Kramer, Paula – Luebben, Aimee J – Hinojosa, Jim	2010	*use pet, *incorporating pet
Söderback, Ingrid	2009	Complementary therapy with animals
Winkle, Melissa	2008	Animal-assisted therapy
Satiansukpong, Nuntanee et al	2008	Animal-assisted therapy, * using animal, * using animal to assist
Sams, Mona – Fortney, Elizabeth – Willenbring Stan	2006	Occupational therapy incorporating animals, Animal assisted therapy
Cole, Marilyn B.	2005	Pet therapy

2.5 Eläin välineenä

Judith Cohn kirjoittaa, että toimintaterapeutit ovat ainutlaatuisessa asemassa eläimiä hyödyntävän **lähestymistavan** (*modality*) käyttöönotossa yhtenä luovana menetelmänä. Toimintaterapeutit voivat Cohnin mukaan hyötyä tästä kasvavasta alasta sisällyttämällä lemmikit osaksi omaa terapiatyötä. (Cohn 2013: 138.) Myös toimintaterapeutti Melissa Winkle (2008) toteaa eläinten kanssa työskentelyn olevan ”perusteltu toimintaterapeuttien **menetelmä**” (*legitimate modality*).

Kramer, Luebben ja Hinojosa (2010) määrittelevät, että lemmikki (*pet*) on toimintaterapeutin käyttämä ”nykyaikainen ja perusteltavissa oleva **väline**” (*contemporary legitimate tool*). (2010: 58–59.)

Toimintaterapeutti Victor S. Muron julkaisemassa tutkimuksessa (2012) eläintä kuvataan määritelmällä ”**terapeuttinen väline**” (*therapeutic tool*). Tämä tieto perustuu tutkimuksesta englanninkielellä julkaistuun tiivistelmään. Tutkimus on esitelty kokonaisuudessaan espanjan kielellä. Myös Ruotsissa toimiva toimintaterapeutti Ingrid Söderback (2009) käyttää eläimestä nimitystä ”**terapeuttinen väline**” (*therapeutic media*).

Myös Satiansukpong et al (2008) kuvaa eläimiä terapeuttisissa tarkoituksissa käytettäväksi **välineeksi**, keinoksi (*medium, media*). Satiansukpong kirjoittaa tutkimuksessaan julkaisuista, joissa ”eläimiä on käytetty välineenä ja **yhteistyöterapeuttina**” (”- *animals were used as media and co-therapists* -”). (Satiansukpong ym 2008: 19–18.)

2.6 Eläimen roolit erilaisissa toiminnan muodoissa

Kuten edellisissä kappaleissa on esitetty, toimintaterapiasta yhteistyössä eläimen kanssa puhutaan erilaisilla termeillä. Eri konteksteissa ja eri asiakasryhmien kanssa toimivat toimintaterapeutit kuvaavat toteutuvaa terapiaa eri tavoin ja niissä käytettävät toiminnot vaihtelevat. Eläin näyttäytyy aina erilaisessa roolissa riippuen siitä, missä toiminnassa eläin on mukana.

Toimintaterapeutit Gutman, Raphael-Greenfield, Carlson ja Friedman (2012) raportoi-
vat toimintaterapiainterventioista, jossa on hyödynnetty koira-avustajaa (*canine-
assistant*) pariterapiana toteutetussa interventiossa autistisille nuorille. Toiminnan muo-
tona interventiossa toimi roolipeli (*motor based role play*), joka perustuu teoriaan pei-
lisolujen toiminnasta. Roolipelissä suoritettavien tehtävien tarkoituksena on yhdistää
oma käyttäytyminen koettuun tunteeseen.

Koira-avustajan tehtäväksi interventiossa raportoitiin **osallistuminen** rooli-pelin tehtä-
viin lisäämällä autististen nuorten sosiaalista kanssakäymistä. Käytännössä tämä tar-
koitti sitä, että nuoret pääsivät harjoittelemaan päivittäisiä koiran omistamiseen liittyviä
tilanteita **yhdessä koiran kanssa**. Näitä tilanteita olivat muun muassa koiran vieminen
eläinlääkäriin tai trimmaukseen ja luvan kysyminen vieraan koiran silittämiseen. Harjoi-
tukset toteutettiin siten, että nuoret esittivät tilanteissa vuorotellen koiran omistajaa.
Samalla he harjoittelivat käyttämään katsekontaktia, kasvojen ilmeitä, ruumiinkieltä
sekä äänenkäyttöä. Harjoituksen jälkeen roolipelitilanteet käytiin läpi ja läpikäymisen
apuna käytettiin peiliä ja videota. Harjoitusta jatkettiin kunnes roolipelin tilanne oli mah-
dollista suorittaa tarkoituksenmukaisella tavalla. (Gutman ym 2012.)

Koiran kouluttaminen itsessään voi olla **toiminnan tavoite** ja se mihin toimintatera-
piainterventio perustuu. Näistä esimerkeistä kirjoittaa toimintaterapeutti Melissa Winkle
(2008) artikkelissaan "Using AAT in Corrections and Residential Facilities", jossa Wink-
le esittelee muun muassa TAGteach-menetelmän. TAGteach (*Teaching with Acoustical
Guidance*) perustuu positiivisen vahvistamisen menetelmään, jossa haluttu käytös,
suunta tai reaktio ilmaistaan antamalla äänimerkki, Tag point. Esimerkissä kuvataan,
kuinka nuorille rikollisille opetetaan taitoja tämän menetelmän avulla ja sen opittuaan
opettavat taitoja toinen toisilleen. Myöhemmin ja tavoitteen omaisesti nuoret pääsevät
opettamaan samaa menetelmää koirille. Tätä positiivisen vahvistamisen menetelmään
pohjautuvaa naksutinkoulutusta käytetään yleisesti myös koirien kouluttamiseen.
(Winkle 2008: 20–22.)

Toimintaterapeutti Melissa Winkle on julkaissut OT Practice -lehdissä (2008) useita
artikkeleja eläinavusteisesta toimintaterapiasta. Winklen näkökulma terapiassa hyö-
dynnettäviin eläimiin on laaja. Eräs Winklen artikkeleista esittelee, miten erilaisia ek-
soottisia eläimiä voi hyödyntää toimintaterapiassa.

Artikkeli esittelee lintujen, kanien, hiirien, rottien, marsujen, hamstereiden, kilpikonnien, frettien ja possujen ominaisuuksia ja niiden hyödyntämistä toimintaterapiassa erilaisten asiakkaiden kanssa. (Winkle – Van Dame – Levenson 2008: 27–30). Yksittäisten eläinten hyödyntämisen lisäksi Winkle & Goode (2008) listaavat toimintarapian hyödynnettäviksi asioiksi vierailut erilaisiin luontokohteisiin esimerkiksi lintutaloihin, eläinpuistoihin ja luonnonpuistoihin. Tällöin **eläimet ovat yksi osa toimintaympäristöä** sekä hyödynnettävissä olevia terapeuttisia elementtejä.

Winkle kertoo, että vierailujen kokonaisvaltaisella suunnittelulla ja toteuttamisella tällaisiin paikkoihin voidaan saavuttaa erilaisia kuntoutuksellisia tavoitteita. Jo pelkkä etukäteissuunnittelu tällaisiin kohteisiin vaatii erilaisia päivittäisten toimintojen harjoittelua (ADL) ja välillisten toimintojen harjoittelua (IADL). Toiminnot voivat liittyä esimerkiksi rahankäsittelyyn, säänmukaiseen pukeutumiseen, erilaisten tavaroiden ja tilan jäsentämiseen muun muassa vieraan kartan lukemiseen sekä vieraitten ihmisten kanssa kommunikointiin. (Winkle – Goode 2008: 22–24.)

Winkle ja Goode kuvaavat luonto- ja eläinkohteiden olevan monipuolisia ympäristöjä erilaisten fyysisten, kognitiivisten ja psykososiaalisten taitojen kehittämiseen. Ympäristöt mahdollistavat erilaisten vaihtelevien kävelyharjoitusten tekemistä erilaisilla alustoilla, tavaroiden kantamista ja käsittelyä. Samoin myös pyörätuolilla liikkuvien on mahdollista harjoittaa ylävartalon hallintaa liikkeessään monipuolisessa ympäristössä. Liikkumisen harjoitukset voivat liittyä voiman, kestävyys, asennon hallinnan, motorisen kontrollin, karkeamotoristen taitojen tai koordinaation harjoittamiseen. Erilaisten sensoristen tavoitteiden harjoitteluun esimerkiksi taktiillisia harjoitteita tehdessä voidaan hyödyntää erilaisia kiviä, hiekkaa, puiden runkoja, vettä ja ympäröiviä kasveja. Ryhmämuotoisesti toteutettuna vierailuilla voidaan harjoitella erilaisia vuorovaikutustaitoja, fyysistä kontaktia vieraisiin ihmisiin, äänen käyttöä, ilmeiden ja kehonkielen harjoituksia. (Winkle – Goode 2008: 22–24.)

Eläinten tarkkaileminen vaatii yleistiedon hyödyntämistä, kuten eri lajien tunnistamista ja erilaisia luokittelutaitoja. Harjoitteiden motivaation säilyttämiseksi voidaan esimerkiksi hyödyntää kohteesta kertovia esitteitä, joita seuraamalla henkilön on helpompi hahmottaa, missä on liikuttu ja mitä eläimiä on vielä näkemättä. Eläinten tarkkaileminen vaatii myös erilaisia hahmotuksellisia taitoja kuten visuaalista kohdentamista ja kohteen seuraamista. Lintujen ja perhosten seuraaminen taas vaatii toisenlaisia sensomotorisia taitoja kuin maalla olevien eläinten seuraaminen. (Winkle – Goode 2008: 22–24.)

Eläimet ja luonto voivat **motivoida** ja edistää sitä kautta asiakkaan taitoja eri osa-alueilla. Näitä voivat olla esimerkiksi eläin- ja luontoaiheista piirtäminen, kirjoittaminen, valokuvaus ja videoiden tekeminen. Asiakkaiden **kiinnostuksen kohteet** voivat liittyä esimerkiksi linnunpönttöjen rakentamiseen, pesätarvikkeiden ja ruokasekoitusten tekemiseen tai kasvien istutukseen. (Winkle – Goode 2008: 22–24.)

Lasten kanssa toteutettavasta toimintaterapiasta kirjoittavat Gail Bardin ja Dawn Oakley. Bardin ja Oakleyn mukaan toimintaterapeutti ohjaa terapiaa käyttämällä koiraa lähestymistapana (*modality*) helpottaakseen lasta niiden taitojen kehittämisessä, joita lapsi tarvitsee itsenäiseen toimintaan. Aivovammasta kuntoutuvalla lapsella voi olla vaikeuksia pukeutumisessa ja itsestä huolehtimisessa toisen käden toimimattomuuden vuoksi. Tällöin toimintaterapeutti voi pyytää lasta ojentamaan, harjaamaan tai jopa ruokkimaan eläintä heikommalla kädellä. Lisäämällä käteen rannepainon, voidaan samoilla harjoitteilla kehittää käden voimaa. Harjoitukset auttavat saavuttamaan tavoitteet helpommin ja nopeammin, sillä lapsi **motivoituu** ja tulee innostuneeksi eläimen kanssa tehdyistä toiminnoista. (Oakley – Bardin n.d.)

Judith Cohn kirjoittaa, että eläimen läsnäolo vie jokaista lemmikkiavusteista terapiaker-taa (*pet-assisted therapy*) eteenpäin. Eläin ei esiinny, vaan terapia perustuu eläimen läsnäoloon terapiatilanteessa. Terapiakerroilla **käytettävät toiminnot muodostuvat eläimen ympärille**, asiakkaan tarpeista ja tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteen liittyessä esimerkiksi motoristen taitojen vahvistamiseen, voidaan lemmikin kanssa tehdä monipuolisia harjoituksia eläimen harjauksesta eläimen taluttamiseen. Harjauksella voidaan harjoitella erilaisia taitoja liittyen tasapainoon, asennon ylläpitämiseen, jaksottamiseen, ajoitukseen, esineen kiinnipitämiseen, tarttumiseen, harjan käsittelyyn sekä käsien yhteistyöhön. Terapiassa toimivalle koiralle voidaan leipoa erilaisia herkkuja, joka monipuolisena toimintona kehittää sekä motorisia että kognitiivisia valmiuksia. Oman lemmikin mukaan ottamisella terapiatilanteessa asiakkaalle voidaan opettaa muun muassa vastuullisuutta. (Cohn 2013: 138.)

Cohn antaa teoksessa esimerkin ryhmämuotoisesta terapiakerrasta, jossa nuoret käyttäytymishäiriöiset oppilaat opettavat koiralle tottelevaisuutta. Tämän toiminnon avulla mahdollistetaan yhteys eläimeen ja samalla toisiin ryhmäläisiin – positiivisen kommunikaation keinoin. Esimerkissä kuusi nuorta hoitaa lemmikkikoiraa vuorotellen. Nuorista otetaan valokuvia heidän hoitaessaan koiraa ja nuoret saavat kirjoittaa kokemuksiaan ylös paperille. Tämän jälkeen kokemukset jaetaan ryhmäläisten kesken ja keskustelua voidaan jatkaa syntyneiden aiheiden pohjalta. (Cohn 2013: 138–139.) Eläin on tällöin **toiminnan kohde**.

3 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksessa tutkittiin toimintaterapeuttien toteuttamia toimintaterapiainterventioita, joissa on hyödynnetty lemmikkieläintä (*pet*) tai eläintä (*animal*). Opinnäytetyöstä rajattiin pois teknologiaan perustuvat toimintaterapiainterventiot, joissa käytetään apuna eläimiä jäljitteleviä robotteja. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli saada käsitys siitä, millaista tutkittua tietoa on olemassa eläinten hyödyntämisestä toimintaterapiassa ja kuinka paljon tällaisia interventioita on tehty.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli vastata kysymykseen: Minkälaisissa toimintaterapiainterventioissa eläimiä on hyödynnetty?

3.1 Systemaattinen tiedonhaku

Opinnäytetyön aineiston keräämiseksi suoritettiin systemaattinen tiedonhaku. Systemaattinen tiedonhaku on tiedonhaun prosessi, joka voidaan tarvittaessa toistaa. Tästä syystä systemaattisesti suoritettu tiedonhaku tulee olla järjestelmällinen ja tarkoin rajattu. (Tähtinen 2007.)

Systemaattisen tiedonhaun apuna käytettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun Nelli-portaalia. Aineistohaku suoritettiin ensimmäisen kerran helmikuussa 2013 ja se tehtiin uudelleen syyskuussa 2013 työn luotettavuuden säilyttämiseksi.

Yhdistetyt tulokset aineistolle "Sanahaku=("animal assisted therapy") OR Sanahaku=("pet assisted therapy") Ja Sanahaku=("occupational therapy") Tai Sanahaku=("incorporating animals")" antoivat yhteensä 125 osumaa. Aineistohaku suoritettiin elektronisista tietokannoista, joita olivat: CHINAL (EBSCO), EBSCO Academic Search Elite, Helka – Helsingin yliopiston kirjaston aineistohaku, IEEE/IEE Electronic Library, Melinda – kirjastojen yhteistietokanta, Medic -suomalaisen terveystieteen artikkelitietokanta, MEDLINE (Ovid), ProQuest ja PubMed. Hausta ei poistettu kaksoiskappaleita. Julkaisun kielikriteerinä oli joko suomen- tai englanninkieli. Haun tarkoituksena oli löytää toimintaterapiainterventiossa toteutettuja määrällisiä tutkimuksia. Tutkimusten sulukriteereiksi määritettiin eläinavusteisena toimintana (AAA) toteutuneet tutkimukset, ennen vuotta 2002 julkaistut tutkimukset, lähdeluettelolistaukset, kirjallisuuskatsaukset, opinnäyte- ja lopputyöt sekä lehtiartikkelit.

3.2 Tulokset

Systemaattisesti suoritettun tiedonhaun hakutermeillä löytyi 125 tutkimusta, joista 122 seulottiin pois sulkukriteerien avulla. Osa seulottiin pois manuaalisesti tutustumalla tutkimuksista koottuihin tiivistelmiin. Joukossa oli tutkimuksia, jotka jo pelkästään otsikkoa lukemalla suljettiin pois tutkimuksen piiristä. Nämä julkaisut eivät joko liittyneet aiheeseen tai ne käsittelivät eläinavusteista toimintaa (*animal assisted activity*, AAA).

Kolme tutkimusta vastasi täysin annettuihin kriteereihin. Nämä tutkimukset on esitetty taulukossa 4. Taulukossa esitetyt tutkimukset ovat määrällisiä tutkimuksia ja ne on toteutettu toimintaterapiainventiossa.

Taulukko 4. Systemaattisesti suoritettun tiedonhaun avulla löytyneet tutkimukset.

Kirjoittajat	Vuosi	Julkaisun nimi	Terapiakontenteksti	Asiakasryhmä ja tutkimusryhmän koko (N)
Beck, Christine - Gonzales, Floris - Sells, Carol Haerlein - Jones, Cynthia - Reer, Theresa - Wasilewski, Steven - Zhu, Yao Yao	2012	The Effects of Animal-Assisted Therapy on Wounded Warriors in an Occupational Therapy Life Skills Program	Yhdysvaltojen asevoimat, haavoittuneiden sotilaiden kuntoutusjakso, Wounded warrior program, Warrior transition Units (WTUs) ja OT life skills program.	Haavoittuneet sotilaat, joilla moninainen traumaattisen vamman lisäksi diagnoosi päävammasta, posttraumaattisesta stressistä, depressiosta, palovammasta tai raaja-amputaatiosta N= 24 (12/12).
Satiansukpong, Nuntanee – Pongsaksri, Methisa – Sung-U, Sasithon – Vittayakorn, Soisuda – Tipprasert, Prasop – Pedugsorn, Mayuree – Phiraban, Chitaya – Sasat, Daranee	2008	Thai Elephant-assisted Therapy Program: The Feasibility in Assisting an Individual with Autism.	Elefantti-avusteisesti toteutettu toimintaterapiajakso, Thai Elephant-assisted Therapy Program	Autistiset 11-17-vuotiaat nuoret. N=4
Sams, Mona J. - Fortney, Elizabeth V. - Willenberg, Stan	2006	Occupational Therapy Incorporating Animals for Children With Autism: A pilot Investigation	Koulussa toteutettava toimintaterapia, school based occupational therapy services.	7-13 vuotiaat autistiset lapset. N= 22

Julkaisussa ”The Effects of Animal-Assisted Therapy on Wounded Warriors in an Occupational Therapy Life Skills Program”, vuodelta 2012, tutkittiin haavoittuneiden sotilaiden kuntoutumista ja siirtymistä (*Warriors in Transition*) takaisin asevoimiin tai siviilielämään. Tutkimus on julkaistu The Army Medical Department Journal -lehdessä. Tutkimukseen osallistuvilla sotilailla oli moninaisen traumaattisen vamman lisäksi diagnoosi päävammasta, posttraumaattisesta stressistä, depressiosta, palovammasta tai raaja-amputaatiosta. Sotilaat osallistuivat toimintaterapian elämäntaito-ohjelmaan (*OT Life Skills Program*), jonka tavoitteena oli valmentaa sotilaita joko takaisin töihin tai siviilielämään. Kaikki elämäntaito-ohjelmassa mukana olleet sotilaat osallistuivat kolmelle, maksimissaan kuudelle tunnille, joilla käsiteltiin stressin-, kommunikoinnin- ja vihanhallintaa sekä terveellisiä elämäntapoja. (Beck ym 2012: 38–45.)

Vertailuryhmässä olevat osallistuivat lisäksi jokaisen elämäntaitotunnin jälkeen 30 minuutin mittaiseen interventioon, jossa osallistuja sai harjoitella koiran kanssa erilaisia perustotelevaisuuskäskyjä. Suoritettuaan koiran kanssa onnistuneesti viisi peruskäskyä, sotilas sai käyttää loppuajan mieleisellään tavalla koiran kanssa, kuten lähtemällä koiran kanssa lenkille, silittämällä tai harjaamalla koira tai opettamalla koiralle uusia temppuja. (Beck ym 2012: 38–45.)

Tutkimuksessa ei todettu merkittäviä eroja vertailuryhmien välillä mielialaan, stressitasoon, vastustuskykyyn (*resilience*) ja väsymyksen tai suurimpaan osaan mitatuista, päivittäisiin toimintoihin liittyvistä tekijöistä. Tutkimustuloksissa on kuitenkin viitteitä siitä, että eläimen kanssa toteutuneella interventiolla oli jonkinlaista vaikutusta. Tutkimuksen aikana useat osallistujat ilmaisivat tuntevansa olonsa rauhallisemmaksi ja levollisemmaksi koiran kanssa työskenneltyään. Eläimet olivat usein yhteisen keskustelun aihe osallistujien keskuudessa, koiria odotettiin innolla ja osallistujat ilmaisivat mielihyvää ja tyytyväisyyttä kokemusta kohtaan. Osallistujat olivat myös harmissaan, kun terapiajakso eläinten kanssa päättyi. Eläinavusteisesti toteutettu interventio synnyttää ensisijaisesti muistelua ja luo mukavuudentunnetta vuorovaikutuksen kautta, jota yksilö kokee eläimen kanssa. (Beck ym 2012: 38–45.)

WHOT Bulletin -lehdessä on vuonna 2008 julkaistu tutkimusartikkeli ”Thai Elephant-assisted Therapy Program: The Feasibility in Assisting an Individual with Autism”. Tutkimuksessa tarkasteltiin uuden thai elefantti -avusteisesti toteutetun toimintaterapiaohjelman soveltuvuutta autistisille, 11–19-vuotiaille nuorille. (Satiansukpong ym 2008: 17–26.)

Tutkimus on toteutettu Chiang Main yliopistossa Thaimaassa, jossa ohjelmaa oli suunnittelemassa kuuden toimintaterapeutin lisäksi elefanti-asiantuntija. Terapiaohjelma perustui sensorisen integraation sekä Inhimillisen toiminnan malliin (MOHO) teorioihin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, parantuvatko aistitiedon käsittely (*sensory processing*) ja adaptiivinen käyttäytyminen (*adaptive behaviour*) kolmen viikon terapiajakson aikana. Nuoret vastaanottivat terapiaa kolmen viikon ajan, neljänä päivänä viikossa. Yksittäinen terapiakerta toteutui kokopäiväisenä. Tutkimustulokset perustuvat neljän nuoren alku- ja loppuarviointiin useilla eri arviointimenetelmillä. Vertailuryhmää ei ollut. (Satiansukpong ym 2008: 17–26.)

Jokainen terapiakerta koostui kahdeksasta eri osiosta, jotka suoritettiin yhdessä elefantin kanssa. Nämä osiot olivat 1) orientaatio; 2) ulkoilutus; 3) ruokinta; 4) kylvytys; 5) ratsastus; 6) pelien pelaaminen; 7) käsitöiden tekeminen ja 8) rentoutuminen. Näillä kaikilla toiminnoilla mahdollistettiin erilaisia kokemuksia taktiiliselle, proprioseptiiviselle, vestibulaariselle, visuaaliselle sekä auditoriselle aistijärjestelmälle. (Satiansukpong ym 2008: 17–26.)

Terapiajakson jälkeen nuorten adaptiivisen käyttäytymisen (*adaptive behaviour*), aistitiedon käsittelyn, asennon ylläpitämisen ja tasapainon raportoitiin kohentuneen erilaisilla arviointimenetelmillä mitattaessa. Arviointimenetelminä käytettiin kolmea standardoitua välinettä: Short Sensory Profile -kyselyä, osia Bruininks Oseretsky -testistä sekä Vineland Adaptive Behaviour Scales -kyselyä. (Satiansukpong ym 2008: 17–26.)

Sams, Fortney ja Willenbergin (2006) tekemässä tutkimuksessa, "Occupational Therapy Incorporating Animals for Children With Autism: A pilot Investigation", tutkittiin kahden eri toimintaterapiaryhmän vaikutuksia kielenkäyttöön sekä motoristen ja sensoristen taitojen kehittymiseen autistisilla lapsilla. Tutkimus on julkaistu The American Journal of Occupational Therapy -lehdessä. Toisessa ryhmässä terapia toteutettiin perinteisin menetelmin (*occupational therapy using standard techniques*), toisessa tutkimuksessa niin, että eläimet olivat mukana toiminnassa. Terapia pohjautui molemmissa ryhmissä sensorisen integraation teoriaan. Asiakkaina tässä interventiossa olivat autistiset lapset (N=22), iältään 7–13-vuotiaita. Terapiainventio kesti yhteensä 15 viikkoa ja lapset saivat kerran viikossa perinteistä toimintaterapiaa (ka 26.3 min) ja kerran viikossa toimintaterapiaa yhdessä eläinten kanssa (ka 28.5 min). (Sams – Fortney – Willenberg 2006: 268–274.)

Tulokset osoittivat, että lapset sitoutuivat sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä kielen käyttöön eläinten kanssa toteutetussa toimintaterapiassa tilastollisesti merkittävästi enemmän kuin tavallisin menetelmin toteutetussa toimintaterapiassa. Minuutin aikana mitattuna kielen käyttö eläinten kanssa toimittaessa oli 1.27 muutoin 0.98. Sosiaalinen kanssakäyminen per minuutti eläinten kanssa toimittaessa oli 0.27, muutoin 0.17. Tutkimuksessa todetaan, että lapsilla oli mahdollisuus sitoutua terapeuttisiin toimintoihin, sillä palkinto (eläin) oli olennaisin osa itse toimintaa. (Sams – Fortney – Willenberg 2006: 268–274.)

Toimittaessa eläinten kanssa hyödynnettiin eri eläinten kanssa tehtäviä toimintoja. Toiminnot jaotellaan ja esitellään tutkimuksessa neljässä eri ryhmässä. Niitä ovat 1) proprioseptinen ja vestibulaarinen toiminta, johon kuuluivat kärryjen vetäminen, ratsastaminen, laamojen ohjaaminen; 2) sensoriset ja motoriset toiminnot eli laamojen harjaaminen ja ruokkiminen, koirien ja kanien silittäminen, villan karstausta, pallon heittäminen koiralle, vetokärryjen lastaaminen; 3) kommunikointi eli suunnan osoittaminen eläimelle ja eläinten kanssa kommunikointi; sekä 4) sosiaalinen kanssakäyminen, jonka alle kuuluvat havainnointi ja vastaaminen eläimen käyttökseen, kommunikointi toiselle ihmiselle (joka hoivaa samaa eläintä kuin itse), eläimen käytöksen raportointi toiselle ihmiselle, osallistuminen laama-aiheeseen kilpailuun, jolloin lapsille on mahdollistettu osallistuneet laamojen kannustamiseen, palkintojen vastaanottamiseen sekä eläinten kanssa kommunikointiin tunteiden ja ajatusten avulla. Vastaavasti ”perinteisellä toimintaterapiakerralla” lapset saivat tehtäväkseen toimintoja, joilla oli vastaavanlaiset tavoitteet kuin yllä mainituilla toiminnoilla. (Sams – Fortney – Willenberg 2006: 268–274.)

Eläimiä hyödyntämää toimintaterapiaa on tutkittu edellä esitellyissä tutkimusasetelmissä. Niiden perusteella voidaan todeta, että näyttöön perustuvaa määrällistä tutkimustietoa on vähän. Tutkimukset eivät ole verrattavissa toisiinsa. Kaikissa kolmessa tutkimuksessa esitetään, että eläintä on hyödynnetty interventioissa siten, että asiakkaat ovat toimineet vuorovaikutuksessa eläimen kanssa. Asiakkaat ovat tehneet erilaisia toimintoja yhdessä eläinten kanssa.

Viimeisimmäksi julkaistussa tutkimuksessa (2012) jää epäselväksi, onko eläimen kanssa toimiminen tapahtunut terapeuttisessa interventiossa vai välittömästi jokaisen intervention jälkeen.

Tutkimuksissa käytetty termistö eläinten hyödyntämisestä toimintaterapiassa vaihtelee. Kuitenkin jokaisen tutkimuksen johdannossa käsitellään terminä eläinavusteinen terapia (*animal-assisted therapy*). Toimintaterapiassa hyödynnettäviä eläimiä näissä tutkimuksissa ovat olleet koirat, kanit, elefantit sekä laamat.

4 ”Eläimet toimintaterapiassa” -workshop – käytännön näkökulmia

Eläimen roolia toimintaterapiassa käsittelevän teoreettisen tutkimustiedon lisäksi opinnäytetyöhön koettiin tärkeäksi liittää myös käytännön työtä tekevien toimintaterapeuttien näkökulma aiheeseen. Pyrkimyksenä oli toimintaterapeuttien aiheeseen liittyvän asiantuntijatiedon avulla syventää tutkimuskirjallisuudesta saatua tietoa. Opinnäytetyön tekijät järjestivät workshop-tilaisuuden, johon koottiin kentällä toimivia toimintaterapeuteja keskustelemaan aiheesta.

Workshopin tavoitteena oli selvittää, mitä ajatuksia eläimen hyödyntäminen toimintaterapiassa herättää toimintaterapeuteissa ja kerätä tietoa siitä, millaisena he näkevät eläimen roolin toimintaterapeutin käytännön työssä. Tarkoituksena oli jakaa näkemyksiä yhdessä, saada kuva toisten käsityksistä ja muodostaa yhteinen ymmärrys aiheesta. Tavoitteena oli myös pohtia yhdessä aiheeseen liittyvän termistön moninaisuutta ja pyrkiä löytämään yhtenevät termit. Workshop-työskentelyn avulla etsittiin vastausta seuraavaksi esitettyihin **opinnäytetyökysymyksiin**. Pääkysymyksenä oli ”Millainen rooli eläimellä on toimintaterapiassa?” ja tätä kysymystä tarkentavana alakysymyksenä, ”Millaisia termejä toimintaterapeutit käyttävät liittyen eläimen hyödyntämiseen osana toimintaterapiaa?”

4.1 Aineisto ja menetelmät

Workshop-työskentelyssä käsiteltävät teemat olivat ennalta määritelty ja ne nousivat esiin opinnäytetyökysymyksistä. Teemoina olivat ”eläimen rooli toimintaterapiassa” ja ”termit”. Workshop toteutettiin 13.6.2013 Metropolia Ammattikorkeakoulun Sofianlehdonkadun toimipisteen tiloissa. Workshop kesti noin neljä tuntia. Osallistujiksi workshop-työskentelyyn pyrittiin pääsääntöisesti löytämään toimintaterapeutteja, jotka hyödyntävät eläintä jollakin tapaa työssään ja joilla oli asiantuntijuutta ja näkemystä aiheesta. Workshop-työskentelyyn kutsuttiin yhteensä kuusi toimintaterapeuttia ja yksi toimintaterapeutin kanssa yhteistyötä tekevä maatilayrittäjä.

Workshop-työskentelyyn pääsi lopulta osallistumaan neljä toimintaterapeuttia; ammatinharjoittajana toimiva Hanna-Leena Niiranen lasten- ja nuorten toimintaterapiapalveluita tarjoavasta Toimintaterapia Huiskeesta, kasvatusjohtaja Maija Kurki-Dahlstedt yksityisestä lastensuojelun arvointilaitos Täyskäännöksestä, Toimintaterapeuttiliiton toiminnanjohtaja Leila Mäkelä ja opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimiva Anna-Maria Kettunen Toimintaterapia Memorasta.

Pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä käytettiin ryhmäkeskustelua, joka toteutettiin workshop-työskentelynä. Terveystieteiden laadullisessa tutkimuksessa ryhmäkeskustelut ovat haastattelujen ohella yksi yleisimmin käytetyistä tiedonkeruumenetelmistä (Gill – Stewart – Treasure – Chadwick 2008: 291). Ryhmäkeskusteluja käytetään muun muassa silloin, kun halutaan selkeyttää, laajentaa, määritellä tai kyseenalaistaa käsiteltävästä aiheesta muiden menetelmien avulla kerättyä aineistoa (Gill – Stewart – Treasure – Chadwick 2008: 293). Ryhmäkeskustelu on käyttökelpoinen menetelmä myös silloin, kun halutaan luoda yhteisymmärrys jonkin asian suhteen tai kun halutaan nostaa esille ristiriitaisuuksia ja erimielisyyksiä, joita käsiteltävä aihe ryhmän sisällä mahdollisesti herättää (Preece – Rogers – Sharp 2002: 213).

Ryhmäkeskustelulla on samankaltaisia piirteitä kuin vähemmän strukturoiduilla haastatteluilta (Gill – Stewart – Treasure – Chadwick 2008: 293). Ryhmäkeskustelulla on kuitenkin selkeästi eroavia piirteitä verrattaessa esimerkiksi ryhmähaastatteluun. Tämä näkyy vuorovaikutuksen luonteessa. Ryhmähaastattelussa vuorovaikutus käydään lähinnä ryhmän vetäjän ja kunkin osallistujan välillä erikseen, kun taas ryhmäkeskustelussa vetäjä pyrkii tietoisesti rohkaisemaan osallistujia keskinäiseen vuorovaikutukseen. Vetäjä antaa ikään kuin pieniä kipinöitä, tutkimuksen kohteena olevia teemoja, osallistujille, jotka synnyttävät tulen kommentoimalla ja keskustelemalla annetuista teemoista. (Valtonen 2005: 224.) Workshopissa keskustelua alustettiin esittelemällä toimintaterapeuteille sitä, miten opinnäytetyön aihe ja sisältö oli muotoutunut siihen mennessä ja kerrottiin helmikuussa 2013 systemaattisesti toteutetun tiedonhaun tuloksena löytyneistä tutkimusartikkeleista.

Ryhmäkeskustelun vetäjänä toimi Eerika Korhonen. Ryhmän vetäjän rooli on ryhmäkeskustelumetodissa oleellinen. Hänen keskeisenä tehtävänä on keskustelun ohjaaminen tavoitteiden mukaisesti ja keskustelijoiden rohkaiseminen puhumaan aiheesta toistensa kanssa. Vastuu keskustelun ylläpitämisestä siirretään tietoisesti osallistujille. (Valtonen 2005: 223 [Madriz 2000; Morgan: 1993].)

Kysymysten lisäksi ryhmän vetäjän on mahdollista synnyttää puhetta myös erilaisten tekniikoiden ja virikemateriaalien avulla (Moisander – Valtonen 2006: 79).

Workshop sisälsi kaksi varsinaista toimintaterapeuteille suunnattua tehtävää, joiden avulla pyrittiin herättämään keskustelua workshopin teemoihin liittyen. Ensimmäisessä tehtävässä tartuttiin termeihin. Tehtävässä pyrittiin erilaisten yksittäisten käytännön kysymysten avulla selvittämään, mitä termejä toimintaterapeutit käyttäisivät tai käyttävät terapiainterventiossa mukana olevasta eläimestä ja miten he perustelisivat eläimen hyödyntämistä toimintaterapiassa asiasta tietämättömälle henkilölle. Kysymysten avulla pyrittiin selvittämään myös sitä, miten toimintaterapeutit määrittelevät eläimen roolin. Kysymysten asettelua ohjasi osaltaan teoreettisen tutkimustiedon termistö. Tehtävä toteutettiin post-it -lappujen avulla. Toimintaterapeuteille annettiin lappuja, joihin he saivat kirjoittaa vastauksensa esitettyihin kysymyksiin. Vastaukset käytiin yhdessä läpi ja ne koottiin fläppitaululle.

Workshopin toisen tehtävän tarkoituksena oli tarkemmin yhteistoiminnallisesti saada kuvaa siitä, millaisena toimintaterapeutit näkevät eläimen roolin toimintaterapiassa. Tehtävän toteutuksen taustalla oli Lego Serious Play -menetelmä, jonka ajatusta tehtävässä luovasti hyödynnettiin. Lego Serious Play -menetelmä on Lego Groupin kehittämä innovatiivinen menetelmä, jossa Lego-palikoita hyödyntämällä luodaan ohjatun prosessin aikana rakennelmia, joiden kautta voidaan ilmaista erilaisia ajatuksia, pohtia ja ideoida (Lego Group 2010: 12). Menetelmä mahdollistaa rakentavien vuoropuheluprosessien syntymisen. Lego Serious Play -menetelmää on käytetty esimerkiksi tuotekehittelyn ja yritysstrategioiden kehittelyn apuvälineenä (Lego Group 2010: 24). Toimintaterapeuttien tuli yhdessä rakentaa legojen avulla todellisuutta peilaava toimintaterapiaprosessi, aiheena ”Eläimen monet roolit toimintaterapian näkökulmasta”. Suunnitelun ohjelman lisäksi workshop-työskentelyyn sisältyi myös paljon vapaata keskustelua aiheen tiimoilta.

Workshopin aikana käydyn ryhmäkeskustelun lisäksi tietoa kerättiin myös pienimuotoisten kyselyiden avulla. Workshopiin osallistuville toimintaterapeuteille lähetettiin ennen varsinaista workshop-työskentelyä esikyselylomake (liite 1), jonka tarkoituksena oli kartoittaa toimintaterapeuttien työn sisältöä ja sitä, millainen rooli eläimellä on heidän työssään. Kaikki neljä toimintaterapeuttia vastasivat kyselyyn. Kyselyistä koostettiin yhteenveto, joka lähetettiin toimintaterapeuteille ennen workshopia.

Kyselyn tarkoituksena oli myös pohjustaa osallistujia workshop-työskentelyä varten ja informoida osallistujille, ketä työskentelyyn tulisi osallistumaan.

Toimintaterapeuteille annettiin työskentelyn lopuksi kansio, joka sisälsi muun muassa kyselyjen yhteenvedon, workshopin aikataulun, helmikuussa 2013 systemaattisesti toteutetun tiedonhaun tutkimusartikkeleista koostetun Excel- taulukon, sekä neljä OT Practice -lehdessä julkaistua toimintaterapiaa ja eläinavusteista terapiaa käsittelevää Melissa Winklen artikkelia.

Toimintaterapeuteille lähetettiin workshop-työskentelyn jälkeen sähköpostitse vielä jälkikysely (liite 2), jonka tarkoituksena oli kartoittaa toimintaterapeuttien jälkitunnelmia työskentelyyn liittyen. Jälkikyselyssä toimintaterapeutteja pyydettiin pohtimaan sitä, miten heidän ajattelunsa oli mahdollisesti muuttunut workshop-työskentelyn jälkeen ja millaisena he näkevät eläimen roolin toimintaterapiassa tulevaisuudessa. Toimintaterapeuteilta pyydettiin workshop-työskentelyn yhteydessä kirjallinen suostumus heidän tuottamansa workshop-työskentelyyn liittyvän materiaalin käytöstä opinnäytetyössä (liite 3). Tähän materiaaliin lukeutui sekä esi- ja jälkikyselylomakkeiden tieto ja workshopissa tuotettu suullinen ja kirjallinen aineisto että mahdolliset sähköpostikeskustelut.

4.2 Aineiston analysointi

Varsinaisena analyysiaineistona hyödynnettiin kyselyitä ja workshopin aikana käytyä keskustelua. Workshopin aikana käyty keskustelu nauhoitettiin ja koko keskusteluaineisto litteroitiin. Keskusteluaineisto litteroitiin syyskuussa. Aineiston analyysissä workshop-työskentelyyn osallistuvien toimintaterapeuttien puheeseen viitataan anonyymisti, sillä tässä työssä ei ole oleellista yksilöidä ilmaisuja sen tarkemmin, vaan saada kokonaiskuva aiheesta.

Jälkikyselyaineisto oli sisällöllisesti niin värikästä ja sitä oli niin niukasti, että katsottiin järkevimmäksi analysoida se erikseen ja väljemmin erikseen keskustelu- ja esikyselyaineistosta. Keskusteluaineisto ja esikyselyaineisto liitettiin yhteen ja käsiteltiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysissä aineistoa tutkitaan sitä eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien (Saaranen-Kauppinen – Puusniekka 2006 n.d.).

Sisällönanalyysin tarkoituksena on pyrkiä saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi – Sarajärvi 2002: 105).

Analyysitavaksi valittiin teoriaohjaava analyysi. Teoriaohjaavassa analyysissä on olemassa teoreettisia yhteyksiä, mutta ne eivät kuitenkaan perustu suoraan teoriaan (Tuomi – Sarajärvi 2002: 98). Teoria voi kuitenkin toimia apuna analyysiä tehtäessä. Teoriaohjaavassa analyysissä jo olemassa oleva tieto ohjaa tai auttaa analyysia ja vaikuttaa analyysiyksiköiden valintaan aineistosta. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 98.) Analyysiyksikkö voi olla sana, sanayhdistelmä, lause, lausuma, ajatuskokonaisuus, kirjain, tai jokin muu määre (Kyngäs – Vanhanen 1999: 5). Analyysiyksiköksi valittiin ajatuskokonaisuus. Analyysin apuna eli analyysirunkona käytettiin kahta teemaa, jotka olivat muodostuneet opinnäytetyökysymysten pohjalta. Näitä teemoja olivat:

- 1) Termit
- 2) Eläimen rooli toimintaterapiassa

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti analyysissä keskityttiin vain näiden kahden, ennalta määritellyn teeman käsittelyyn, muiden ryhmäkeskustelussa esille nousseiden teemojen jäädessä analyysin ulkopuolelle. Litteroidusta aineistosta poimittiin valittuja teemoja käsittelevät analyysiyksiköt eli ajatuskokonaisuudet. Litteroitu aineisto purettiin Excel-taulukkoon. Esikyselyistä saatu aineisto yhdistettiin litteroidun keskusteluaineiston kanssa ja purettiin samaan taulukkoon. Aineistoa ei tässä vaiheessa vielä muokattu, vaan analyysiyksiköt siirrettiin alkuperäisessä muodossaan taulukkoon. Tämän jälkeen analyysiyksiköt muokattiin pelkistettyyn muotoon ja aineisto ryhmiteltiin vielä tarkemmin teemojen alle. Osa ilmauksista liittyi molempiin teemoihin, joten ne lisättiin kummankin teeman alle. Analyysirungon teemojen alle jaetut samaa tarkoittavat analyysiyksiköt yhdistettiin aineistolähtöisesti ja niille annettiin sisältöä kuvaava nimi.

4.3 Tulokset

Workshopin saatujen tulosten perusteella voidaan todeta, että eläimen rooli toimintaterapiassa on monisyinen. Workshopin aikana käyty keskustelu oli värikästä ja esiin nousi yhteneväisiä, mutta myös varsin eroavia näkemyksiä aiheen tiimoilta. Keskustelussa nousi esille workshopin varsinaisten teemojen lisäksi teemoja, joita toimintaterapeutit itse pitivät tärkeinä puhuttaessa eläimen roolista toimintaterapiassa. Yksi koko keskustelun ajan vahvasti läsnä ollut teema oli sekä terapiassa osana olevan eläimen että itse toimintaterapeutin koulutus aiheeseen liittyen. Tämänlaisia muita keskustelussa esiin nousseita teemoja tullaan sivuamaan vasta opinnäytetyön pohdinnassa, sillä ne eivät varsinaisesti liity opinnäytetyökysymyksiin. Eläimen rooli toimintaterapiassa linkittyy lisäksi erittäin vahvasti asiakaslähtöisyyteen, joka herättikin varsin mielenkiintoista keskustelua toimintaterapeuttien keskuudessa.

4.3.1 Termiviidakko

Workshop-työskentelyyn osallistuneiden toimintaterapeuttien puheessa kävi selkeästi ilmi sekä käytettyjen termien laaja kirjo, että eläimen roolin monipuolisuus toimintaterapiainventiossa. Toimintaterapeuttien käyttämiä termejä eläimestä pyrittiin kartoittamaan workshopissa ”Termilämmittely” -tehtävän avulla. Yhteenvedo termeistä on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5. Toimintaterapeuttien käyttämät termit workshopissa

LUOKKA	TERMI
Terapian muoto	Eläinavusteinen toimintaterapia
	Koira-avusteinen toimintaterapia
Eläin yhteistyökumppanina	Työpari
	Eläintyöpari
Eläin menetelmänä	Menetelmä
	Toiminnallinen menetelmä
Eläin työvälineenä	Työväline
	Väline
Eläin yksilönä	Terapiakoira
	Kuntoutuskoira
Muut	Koira, hevonen, akvaario, Tosca, Dante, eläin, kanava, peili

Toimintaterapeuttien puheessa nousi esille kaksi eri tapaa kuvata terapian muotoa, jossa eläin oli osana. Valtaosa toimintaterapeuteista käytti termiä **"eläinavusteinen toimintaterapia"** riippumatta siitä, oliko terapian osana aina vain yksi tietty eläin, esimerkiksi terapeutin oma hevonen, tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi asiakkaan oma eläin. Terapian muotoa määriteltiin myös sen kautta, mitä eläinlajia terapiassa hyödynnettävä eläin edustaa. Mikäli kyseessä oli esimerkiksi koira, terminä käytettiin **"koira-avusteinen toimintaterapia"**.

Eräs toimintaterapeuteista kuvasi toteuttamansa koira-avusteisen toimintaterapian tarkoittavan sitä, että koira tulee toimintaterapian harjoitteisiin mukaan, ollen yksi toimintaterapian toiminnallisista menetelmistä. "Eläinavusteinen toimintaterapia" -termin käyttöä perusteltiin muun muassa yrittäjän näkökulmasta katsoen. Termin avulla haluttiin tuoda esille sitä erityisosaamista ja niitä välineitä, joita terapeutilla on kyseisen terapiamuodon toteuttamiseen liittyen.

Terapiassa mukana olevaa eläintä kuvattiin hyvin kirjavalla joukolla erilaisia termejä riippuen siitä, millaisena eläimen rooli terapiainterventiossa nähtiin. Myös se, kenelle puhuttiin, vaikutti käytettävään termiin. Puolet toimintaterapeuteista kuvasi eläintä yhteistyökumppanikseen. Tässä yhteydessä he kuvasivat eläintä termeillä **"työpari"** ja **"eläintyöpari"**. Termin työpari avulla pyrittiin esimerkiksi kuvaamaan sitä, että moni asia mahdollistuu eläimen kautta. Eläintä luonnehdittiin työpariksi esimerkiksi yhteydessä, jossa toimintaterapeutti käytti eläintä apunaan aistimaan ja pelaamaan asiakkaan tunteita.

Puolet toimintaterapeuteista kuvasi eläintä myös termillä **"menetelmä"** ja **"toiminnallinen menetelmä"**. Eläin nähtiin yhtenä toimintaterapian toiminnallisista ja tavoitteellisista menetelmistä, jonka kanssa esimerkiksi lapsi pystyy harjoittelemaan muun muassa sosiaalisia ja arjen taitoja. Eläintä kuvailtiin myös **"työvälineeksi"** ja **"välineeksi"**. Näitä termejä käytti valtaosa toimintaterapeuteista. Eläintä käytettiin työvälineenä esimerkiksi erilaisten motoristen toimintojen harjoittelussa.

Eläimestä käytettiin hyvin monipuolisesti erilaisia termejä. **"Terapiakoira"** ja **"terapiaeläin"** -termit herättivät toimintaterapeuteissa näkemyksiä puolesta ja vastaan. Yksi toimintaterapeuteista koki termit periaatteissa sopiviksi, koska terapiatyöstä on kuitenkin kyse. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, että kyseiset termit ovat kokeneet eräänlaisen inflaation.

Termejä käytetään esimerkiksi monenlaisen eläinavusteisen toiminnan yhteydessä, ilman minkäänlaista yhteyttä viralliseen terapeuttiin tai ilman, että eläimiä millään tavalla koulutetaan. Tästä syystä hän käytti mieluummin termiä **"kuntoutuskoira"**. Kuntoutuskoira-termiä hän käytti päättäjätahon suuntaan puhuessaan, mutta asiakkaiden kanssa hän puhui koirasta ja tai eläimestä yleensäkin lajinimellä. Yksi toimintaterapeuteista mielsi termin "terapiakoira" sopivimmaksi. Hän perusteli termin käyttöä sillä, että sitä käyttäessään hän yleensä myös avaa sen, mitä termi käytännössä hänen työssään tarkoittaa. Toimintaterapeutit käyttivät lausuntoja kirjoittaessaan hyvin vaihtelevasti joko sanaa **"eläin"**, "terapiakoira", lajinimeä eläimestä tai eläimen omaa nimeä.

Yksi toimintaterapeuteista käytti eläimen omaa nimeä lausunnoissa. Hän perusteli nimen käyttöä sillä, että lausunnossa saatettiin usein käyttää myös asiakkaan tai toimintaterapeutin oikeita nimiä. Tällöin kun myös eläimestä kirjoitetaan sen oikealla nimellä, lausunnon nähtiin olevan lähempänä asiakasta itseään. Edellä esitettyjen termien lisäksi eläin kuvattiin muun muassa myös **"peiliksi"** ja **"kanavaksi"**, joihin viitattiin sillä, että eläimelle on helpompi kertoa asioita kuin ihmiselle.

4.3.2 Eläimen rooli toimintaterapian käytännön työssä

Keskustelussa tuotiin hyvin vahvasti esille se, että eläimen tuominen osaksi toimintaterapiaa on aina lähtöisin asiakkaasta itsestään. Asiakaslähtöisyyttä korostettiin läpi keskustelun. Eläimen kuvattiin olevan yksi vaihtoehto terapiaprosessin toteutuksessa ja sen nähtiin olevan sekä asiakkaan että toimintaterapeutin valinta. Valintaan vaikutti vahvasti se, tuliko eläin mukaan prosessiin toimintaterapeutin vai asiakkaan ympäristöstä. Eläimen rooli toimintaterapiassa oli monisyinen. Taulukossa 6 on esitetty aineistosta esiin nousseet luokat.

Taulukko 6. Eläimen roolia kuvaavat luokat

Aktiivinen vuorovaikutteinen yhteistyökumppani
Motivaation lähde
Tunteiden peili
Mielekäs työväline
Asiakaslähtöisyys
Muut

Eläimen mukaan tulo osaksi terapiaprosessia katsottiin olevan lähtöisin asiakkaasta itsestään. Eläimen rooli nähtiin asiakkaalle vuorovaikutteisena yhteistyökumppanina, motivaation lähteenä, tunteiden peilinä ja mielekkäänä työvälineenä erilaisissa harjoitteissa. Suurin osa toimintaterapeuteista hyödynsi omaa eläintään tai muutoin omasta ympäristöstään tulevaa eläintä osana toimintaterapiaa. Yksi toimintaterapeutti kertoi hyödyntävää myös asiakkaan omaa lemmikkiä toteuttamassaan toimintaterapiassa.

Eläintä kuvattiin **aktiiviseksi vuorovaikutteiseksi yhteistyökumppaniksi** asiakkaalle. Eläimen kanssa esimerkiksi lapsen on mahdollista harjoitella sosiaalisia - ja kaveritaitoja, jotka ovat täysin peilattavissa arkielämään. Eläimen kanssa asiakas pystyy harjoitteluun vuorovaikutusta ja sosiaalisia reaktioita.

Eräs toimintaterapeuteista näki terapiaintervention sellaisena, että koira toimii lapsen kanssa yhdessä ja hän itse on taustalla mahdollistamassa, rajaamassa ja ohjaamassa terapiatilannetta tavoitteelliseksi ja varmistaa, että terapia on laadukasta. Hän kertoi myös puuttuvansa tarvittaessa molempien käytökseen, mikäli keskittyminen herpaantuu käsillä olevasta tehtävästä. Eläimen läsnäolon todettiin tuovan tilanteeseen aivan erilaisen sosiaalisen paineen. Yksi toimintaterapeuteista ajatteli asiakkaan, eläimen ja terapeutin välisen suhteen eräänlaiseksi kolmioksi, jossa asiakas kohtaa terapeutin lisäksi myös eläimen ja hän on vuorovaikutussuhteessa terapeutin lisäksi myös eläimen kanssa. Näin eläin tuo aivan erilaisen ulottuvuuden interventioon. Eräs toimintaterapeuteista kuvasi tätä vuorovaikutuksellisuutta seuraavasti:

- - se on niinku se toimintaterapeutti ja se asiakas ja sit se on niinku sellanen kolmio se, se kaikki vuorovaikutus ja muuta, et se ei ookaan niin et se on jossain täs niinku välissä se, se, se keino mitä siin nyt sit käytetään - - onhan se sellast kohtaamista- -, koska siin kohdataan niinku sen toimintaterapeutin lisäksi se vuorovaikutus käydään niinku myös sen eläimen kanssa.

Yhteistyössä eläimen kanssa asiakkaan oli mahdollista harjoitella eläimen ohjaamista: ohjeiden kuuntelemista, noudattamista sekä toiminnassa keskittymistä.

Eläin nähtiin myös **motivaation lähteenä**. Eläimen läsnäolo vaikutti myös toimintaan sitoutumiseen. Kuten yksi toimintaterapeuteista kertoi:

- - se eläin on se motivoiva juttu ja hän ylittää omat itsensä ja hän niinku hän sanoo, että hän ei jaksa - - mut kun koira on siinä niin hän hillitsee itensä ja hän pystyy paljon pitempään keskittymään, tekemään ja ylittämään itensä - -

Myös jo pelkkä tieto eläimen näkemisestä tietyinä ajankohtana saattoi auttaa asiakasta jaksamaan ja näkemään elämäänsä päivää pidemmälle. Eläimille oli myös helpompi kertoa asioita kuin vieressä olevalle ihmiselle.

Yksi toimintaterapeutti kuvaili käyttävänsä mukana työssään olevaa hevosta työparina aistimaan tunnelmia, koska hevonen huomaa asiakkaan tunnetilat aivan eri tasolla kuin terapeutti. Jos asiakas on esimerkiksi jännittynyt, hevonen kertoo terapeutille pienellä eleellä, esimerkiksi nojaamalla terapeuttiin, että hänkin jännittää. Hevonen peilaa täysin asiakkaan tunteen ja terapeutti voi luottaa tutun työparinsa reaktioihin. Hevonen toimii eräänlaisena **tunteiden peilinä** ja sen kautta asiakkaalle on mahdollista peilata asiakkaan tunnetiloja. Eläimen kanssa asiakas pystyy harjoittelemaan tunteiden ilmaisua, tulkittamista ja nimeämistä ja niiden käsittelemistä. Eläimen todettiin toimivan terapeutisena myös kohtaamisen ja läsnäolon kautta. Kuten eräs toimintaterapeuteista kertoi:

- - nuoret usein sanoo että, että eläinten kanssa ni niin metsä vastaa ku sinne huudetaan että ne jotenki saa kiinni et, et voi ku ihmisetki ois aina sellasia - -

Eläimen avulla todettiin olevan mahdollista vahvistaa asiakkaan itsetuntoa, hyväksyttynä olemisen tunnetta ja luoda asiakkaalle kokemus siitä, että hän voi luoda eläimeen luottamuksellisen ja vastavuoroisen suhteen. Eläintä kuvattiin myös eräänlaisena ”tunnelukon avaajana”. Yksi toimintaterapeuteista kuvasi tilannetta, jossa eläimen kanssa työskennellessään asiakas unohti esittämänsä roolit ja kykeni laskemaan ”suojakilpensä”. Eläimen avulla asiakas pystyi nostamaan sisäisen pahan olonsa esille ja näyttämään sen. Hän saattoi kiukutella ja puhua rumasti eläimelle, vaikkei halunnut, mutta eläimelle ei pysty esittämään. Terapeutti kertoi, että asiakkaan sisältä nousee tiettyjä sisäisiä asioita, joita eläimen kanssa työskennellessä ei välttämättä itse tiedosta. Eläin ei esitä ja se kykenee avaamaan ihmisiä aivan erityislaatuksella tavalla. Keskustelussa todettiin, että eläin voi tietyllä tavalla kantaa ihmistä hetken matkaa. Eläinlaumaa seuraamalla oli mahdollista pohtia omaa käyttäytymistä esimerkiksi koululuokassa. Eläimen avulla asiakas pystyy myös harjoittelemaan vastuunottoa.

Eläimen todettiin voivan toimia myös **mielekkäänä työvälineenä** erilaisissa motoriikkaan ja sensoriikkaan liittyvissä harjoituksissa. Eläintä hyödyntäen asiakkaan kanssa voidaan harjoitella muun muassa aistien säätelyn liittyviä asioita. Eläimen kanssa asiakas pystyy tekemään erilaisia kädenkäytön harjoituksia.

Harjoitukset voivat liittyä esimerkiksi heikomman käden aktivointiin, molempien käsien yhteistyöhön ja hienomotoriikkaan, koordinaatioon tai voimansäätelyyn. Harjoitukset voivat sisältää muun muassa koiranherkkujen leikkaamista saksilla ja niiden purkkiin laittamista.

Vartalonhallintaa pystytään harjoittelemaan eläimen kanssa vaikka antamalla sille herkkuja eri puolille. Verrattaessa esimerkiksi siihen, että yllämainitut kädenkäytön harjoitukset tehtäisiin esimerkiksi laittamalla herneitä purkkiin tai peliä pelaamalla, todettiin eläimen kanssa tehtävien harjoitusten tapahtuvan aivan eri tasolla. Oleellista oli se, minkä takia harjoituksia tehdään. Eläimen koettiin olevan erityinen myös siinä suhteessa, että sitä voidaan käyttää monella eri asiakasryhmällä. Eläimen kanssa tehtävää toimintaa on myös mahdollista muokata hyvin pitkälle.

Ryhmäkeskustelussa painotettiin hyvin vahvasti **asiakaslähtöisyyttä** ja eläimen merkityksellisuyttä ihmisille. Keskustelussa todettiin, kuinka tärkeää on tarkastella terapia-prosessissa käytettävien toimintojen mielekkyyttä ja merkityksellisuyttä oikeasti asiakkaan näkökulmasta ja sitä, kuinka harjoiteltavien toimintojen tulisi olla sidoksissa asiakkaan arkielämään. Yksi toimintaterapeuteista kuvaili asiaa seuraavasti:

- - Hän ajaa koneilla ja käy lehmien, lehmiä syöttämässä. Voiaan ihan yhtä hyvin ne kädenkäytön harjoitukset tehdä siellä. Ja hänelle jotaki traktoria ajaessa tulee niinku vielä, vielä paremmin niin kun sitten niitä ja se et hän käy niinku harjoittelee supinaatit kun antaa leipäpalan lehmälle tai, tai harjaa tai koskettellee ja...

Ryhmäkeskustelussa värikästä keskustelua synnytti toimintaterapeuttien keskuudessa se, että mikäli eläimellä on olemassa tärkeä rooli asiakkaan omassa ympäristössä, onko toimintaterapeutilla perusteita olla ottamatta eläintä osaksi terapiaprosessia. Aihe herätti toimintaterapeuteissa ajatuksia sekä puolesta että vastaan.

Toimintaterapeutin todettiin toisaalta voivan kieltäytyä eläinten kanssa työskentelemisestä, mikäli se ei ole hänelle henkilökohtaisesti tuttua. Pohdittiin myös sitä, että mikäli terapeutti olisi esimerkiksi allerginen eläimille, haettaisiinko siinä tapauksessa tilalle joku muu toimintaterapeutti. Tähän todettiin, että kartoitettaessa yhdessä asiakkaan kanssa terapiajakson toteutusta ja asiakkaan tuodessa esille mielenkiintonsa eläimiä kohtaan, terapeutti voisi loppujen lopuksi itse rajata sen, mitä olisi järkevintä tehdä ja näin ollen olla tarttumatta asiakkaan pyyntöön.

Tähän vastakommenttina keskustelussa nostettiin asian tiimoilta esille se, että jos oma eläin oli asiakkaalle kaikkein merkityksellisin asia arjessa ja mikäli eläimen kanssa pysyttiin harjoittelemaan aivan samoja asioita kuin terapeutin mielestä tärkeimmäksi näkemässä toiminnassa, kieltäytyminen eläimen mukaan ottamisesta osaksi terapiaa ei ollut asiakaslähtöistä. Pohdittiin sitä, olisiko kieltäytymiseen olemassa perusteita, jos eläimen kanssa tehtävät toiminnot olisivat kuitenkin täysin toimintaterapiaprosessin tavoitteiden mukaisia ja toimintojen avulla pysyttäisiin vastaamaan asiakkaan toimintakyvyn haasteisiin. Eräs toimintaterapeuteista pohti tätä seuraavasti:

- - jos niitä on itellä eläimiä ja ne on niinku tärkeitä et mut voi olla tärkeämpää saada ruokittua itse se eläin kun saaha itelleen ruokaa - - voiko toimintaterapeutti kieltäytyä sitten siitä, joka on niinku sille ihmiselle se kaikkein tärkein juttu - -?

Muita keskustelun aikana esiin nousseita ajatuksia oli muun muassa se, mikäli eläin oli osa toimintaterapeutin ympäristöä, nähtiin eläimen mukaan ottaminen osaksi terapiaprosessia terapeutin valintana. Keskustelussa tuotiin esille, että vaikka tietty henkilö olisi tullut toimintaterapeutin asiakkaaksi juuri siitä syystä, että hänen oli todettu hyötävän eläimen läsnäolosta osana toimintaterapiaprosessia, on kuitenkin toteuttavan terapeutin harkinnassa miettiä, soveltuuko terapeutin eläin työskentelemään yhdessä asiakkaan kanssa ja tuleeko eläin osaksi toimintaterapiaprosessia.

Toimintaterapiaprosessin loppuvaiheessa eläimen roolin koettiin muuttuvan vähemmän aktiiviseksi ja yksi toimintaterapeuteista näki asiakkaan viimeisen voimaantumisen tulevan asiakkaasta itsestään. Keskustelussa todettiin, että terapiaprosessin tavoitteiden saavuttamisen jälkeen eläin saattaisi olla mukana asiakkaan elämässä esimerkiksi harrastustoiminnan muodossa.

4.3.3 Toimintaterapeuttien oivalluksia workshopin jälkeen

Workshop-työskentely synnytti siihen osallistuneissa toimintaterapeuteissa hyvin monenlaisia oivalluksia. Hienona pidettiin sitä, että moni toimintaterapeutti uskoo eläinten hyödyntämiseen osana toimintaterapiaa ja että tieto aiheesta lisääntyy koko ajan. Eri-tyisen tärkeänä pidettiin muun muassa sitä, että toimintaterapeutit kokoontuvat kehittämään omia erityisalojaan yhdessä. Toisaalta tuotiin esille sitä, että toimintaterapian painopisteen tulisi kuitenkin säilyä peruspalveluiden markkinoimisessa ja niistä tiedottamisessa.

Eläinavusteisen työskentelyn kentän todettiin olevan monimuotoista ja toteutuksessa olevan eri tapoja ja tasoja. Tärkeänä nähtiinkin vahvistettu havainto siitä, että omalle työlle on olemassa perusteet ja toimiminen eläintyöparin kanssa on tavoitteellista. Eräs toimintaterapeuteista koki workshop-tilanteen toisaalta mielenkiintoisena ja positiivisena haasteena, mutta oli toisaalta huolissaan siitä, että hänen ammatillisuutensa ja ammattitaitonsa kyseenalaistettiin workshopissa, mikäli se ei vastannut muiden toimintatapoja. Hän pohti:

Miksi se, että eläimet ovat mukana terapiassa sulkisi pois terapeutin ammattitaidon ja toimintaterapian yleensä, toiminnan terapeuttisuuden, toimintaterapian prosessin ja viitekehykset - -?

Eläimen rooli toimintaterapiassa tulevaisuudessa herätti osallistujissa monenlaisia ajatuksia. Osa toimintaterapeuteista toi vastauksissaan selkeästi esille eläimen tärkeyden toimintaterapiassa. Eläimet koettiin luontevana osana terapiaa ja niillä nähtiin olevan merkittävä rooli toimintaterapiassa, etenkin jos ne olivat osa asiakkaan omaa elämää. Yksi toimintaterapeuteista näki tulevaisuudessa koiran omassa työssään yhä perustellumpana työparina ja toiminnallisena menetelmänä vahvistamassa asiakkaan kehittymisen ja oppimisen tarpeita.

Toisaalta eläimen hyödyntäminen toimintaterapiassa nähtiin marginaalisena erityisalueena muiden joukossa. Eläimen hyödyntämisen toimintaterapiassa todettiin vaativan muiden erityisalueiden tapaan lisäkoulutusta ja järjestelyjä. Eräs toimintaterapeuteista nosti esille kannattavuuden, josta workshopissa ei keskusteltu. Terapian toteutumisen täysin asiakaslähtöisesti todettiin saattavan vaatia tai vaativan suuria investointeja terapeutilta.

Aiheeseen liittyvän tietämyksen lisääntymisestä oltiin tyytyväisiä. Tulevaisuuden nähtiin tuovan aiheen tiimoilta kuitenkin myös haasteensa. Aiheeseen liittyvän tiedon ja tutkimuksen lisääntyessä povattiin myös eläimen hyödyntämisen terapiassa lisääntyvän. Tämän arveltiin tuovan omat haasteensa laadullisuudelle. Kuten eräs toimintaterapeuteista kertoi:

- - eli kun tästä tulee ”oikeesti hyödyllistä”, on vaarana että jokainen alkaa käyttämään sitä ”sertifioitua terapiahamsteria” ja myymään eläinavusteista sitä ja tätä terapiaa - -

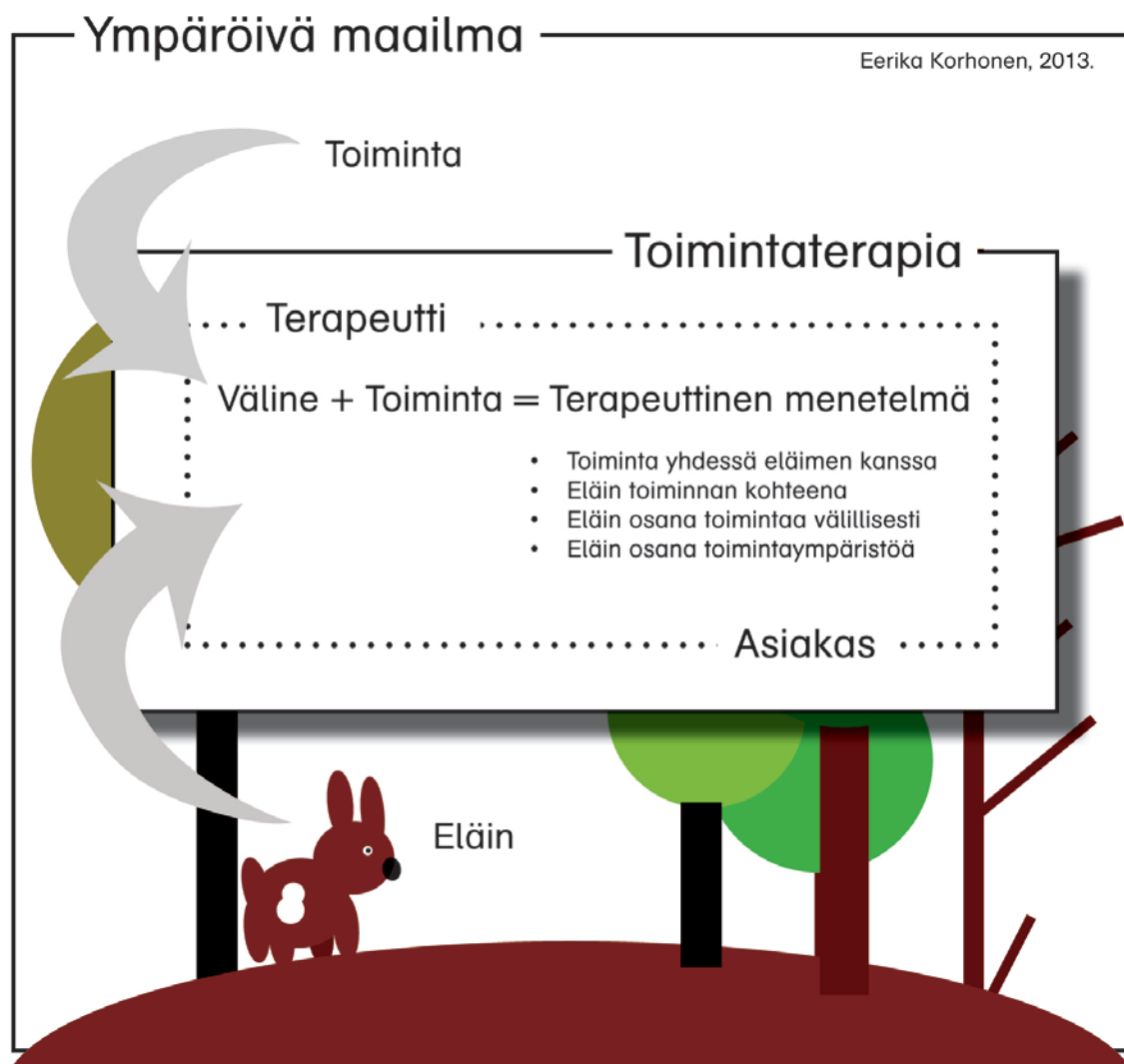
Osasta vastauksia nousi esille myös terapianmuodon yleinen hyväksymisen tärkeys toimintaterapian kentällä. Esitettiin harras toive sen puolesta, että eläinten kanssa työskentely hyväksyttäisiin toimintaterapeuttien keskuudessa, eikä sitä pidettäisi "hömppänä", jota pitää erityisesti ja toistuvasti perustella.

5 Eläimen roolit toimintaterapiassa – yhteenveto tuloksista

Tässä opinnäytetyössä eläimen roolia toimintaterapiassa on pyritty hahmottamaan sekä aiheesta kootun teoreettisen tutkimustiedon että toimintaterapian kentällä työskentelevien ja eläintä osana toimintaterapiaa hyödyntävien toimintaterapeuttien käytännön tiedon avulla. Tässä luvussa teoreettinen ja käytännön tieto pyritään yhdistämään ja siitä muodostetaan kokonaiskuva.

Sekä teoreettinen että käytännön tieto osoittavat, että eläimen rooli toimintaterapiassa on luonteeltaan monipuolinen. Jo aiheeseen liittyvä termistö osoittaa sen moninaisuudellaan. Jokainen toimintaterapeutti käyttää termejä omalla tavallaan, omat tarkoitukset esille tuoden. Yhteneväisten termien löytäminen osoittautui tästä syystä haasteelliseksi tehtäväksi. Jokaisen toimintaterapeutin toteuttama terapia, jossa toimintaterapeutti hyödyntää eläintä, on omanlaisensa. Myös käytettävät toiminnan muodot vaihtelevat.

Terapeuttisen menetelmän katsotaan muodostuvan toiminnasta ja siinä käytettävästä välineestä. Eläin on yksi toimintaterapeuttien käyttämä väline. Erilaisissa toiminnoissa hyödynnettävää eläintä voidaan siis kutsua toimintaterapeutin terapeuttiseksi menetelmäksi. Tämä ei kuitenkaan tullut suoraan esille missään yhteydessä, vaan se on johdettu tarkastelemalla kahden eri aineiston tuloksia. Johtopäätös on esitetty kuviossa 5.

Kuvio 5. Eläin terapeuttisena välineenä

Eläintä ja eläimen erilaisia rooleja voidaan hyödyntää toimintaterapiassa neljällä eri tasolla. Nämä tasot on esitetty seuraavaksi.

- Eläimen kanssa voidaan tehdä yhteistyössä erilaisia toimintoja.
- Eläin voi olla toiminnan kohteena.
- Eläin voi olla osana toimintaa välillisesti.
- Eläin voi olla osana terapiaympäristöä. Fyysisen ympäristön lisäksi tähän sisältyy asiakkaan tavoitteet ja motivaatio, niin kutsuttu "henkinen ympäristö".

Yhteistyössä eläimen kanssa voidaan harjoitella esimerkiksi sosiaalisia tilanteita tai kaveritaitoja, jotka ovat peilattavissa arkielämään. Eläimen läsnäolo tuo terapiatilanteeseen aivan erilaisen sosiaalisen paineen. Eläin toimii myös eräänlaisena tunteiden peilinä. Mikäli asiakas on esimerkiksi epävarma, eläin reagoi asiakkaan tunnetilaan ja ilmaisee myös itse olevansa jännittynyt. Toimintaterapeutti pystyy eläimen reaktioiden avulla peilaamaan tunnetiloja asiakkaalle. Eläimen kanssa on siis mahdollista harjoitella tunteiden ilmaisua, tulkitsemista ja nimeämistä sekä niiden käsittelemistä.

Eläin voi olla toiminnan kohteena esimerkiksi erilaisissa fyysisissä harjoitteissa. Nämä harjoitteet voivat olla vaikka heikomman käden aktivointiin, kaksikäsisyyden harjoitteluun, hienomotoriikkaan tai vartalon hallintaan liittyviä. Näihin liittyen voidaan esimerkiksi harjoitella eläimen harjaamista. Antamalla eläimelle herkkuja eri puolille voidaan harjoitella vartalonhallintaa. Sensoriikkaan liittyviä tekijöitä voidaan harjoitella esimerkiksi silittämällä eläintä. Huomionarvoista on sekin, että eläin mahdollistaa toiminnan muokkaamisen todella pitkälle.

Eläin voi olla osana toimintaa välillisesti. Tällöin eläin ei välttämättä ole konkreettisesti läsnä terapiatilanteessa. Eläin voi olla osana toimintaa välillisesti esimerkiksi erilaisissa kädenkäytön harjoituksissa, joissa toimintana on esimerkiksi koiranherkkujen leikkaaminen saksilla ja niiden purkkiin laittaminen. Eläin voi olla osana toimintaa esimerkiksi asiakkaan rakentaessa linnunpönttöä, piirtäessä tai kirjoittaessa erilaisia eläinaiheisia tuotoksia.

Eläimet ovat yksi osa toimintaympäristöä sekä hyödynnettävissä olevia terapeutisia elementtejä. Toimintaterapiainterventiossa voidaan hyödyntää esimerkiksi vierailuja erilaisiin luontokohteisiin. Seuraamalla eläinlaumaa on mahdollista pohtia omaa käyttäytymistä koululuokassa tai työyhteisössä. Eläimen ei välttämättä tarvitse olla terapiatilanteessa konkreettisesti läsnä, vaan se voi olla osa henkistä ympäristöä, esimerkiksi tavoitteessa.

Yhteistyössä eläimen kanssa tehtävät toiminnot ja kun eläin on toiminnan kohteena, sisältävät ”lisäarvon”, joka tekee näistä toiminnallisista menetelmistä ainutlaatuisen. Tämä lisäarvo on vuorovaikutuksellisuus ja aktiivisuus, jonka toimintaterapiassa konkreettisesti osana oleva eläin tuo terapiatilanteeseen mukanaan. Eläin on vuorovaikutuksellinen yhteistyökumppani asiakkaalle, joka tuo merkityksellisyyttä toimintaterapiaprosessiin ja toimii motivaation lähteenä pystyen sitouttamaan asiakkaan toimintaan.

Terapiassa käytettävä eläin voi olla toimintaterapeutin omistama eläin, asiakkaan oma eläin tai jonkin kolmannen osapuolen eläin, esimerkiksi jokin asiakkaalle tärkeä eläin tai muun yhteistyökumppanin eläin. Terapeuttinen menetelmä voi liittyä erilaisiin luonto- ja eläinympäristöihin kuten eläintarhoihin tai talleihin tai menetelmä saattaa sisältää erilaisia eläimiin liittyvää materiaalia (hoitovälineet, valokuvat, lelut, pelit tms.). Terapeuttisen menetelmän hyödyntämisenä toisinaan saattaa olla eläimiin liittyvät ajatukset.

Eläimen mukaan tulo osaksi terapiaprosessia pitäisi olla asiakkaan valinta. Eläimet ovat luontevana osana terapiaa ja niillä on merkittävä rooli terapiassa, varsinkin jos ne ovat osa asiakkaan omaa elämää. Jos terapiassa osana oleva eläin tulee toimintaterapeutin ympäristöstä, on eläimen mukaan ottaminen terapeutin oma valinta. Terapeutin harkinnassa on arvioida, soveltuuko eläin toimimaan yhteistyössä juuri tietyn tyyppisen asiakkaan kanssa.

Mikäli tietyllä eläimellä on tärkeä rooli asiakkaan omassa elämässä, asiakkaan eläimen hyödyntäminen terapiassa ei ole yksiselitteistä. Toimintaterapeutti voi kieltäytyä eläinten kanssa työskentelemisestä, mikäli työskentely tietyn eläinlajin yksilön kanssa tai eläinten kanssa yleensä ei ole toimintaterapeutille tuttu asia. Eläinten kanssa työskentely todettiin vaativan erityistä ammattitaitoa, joten terapeutti voi itse rajata terapiassa käytettävät toiminnot eläinten kanssa. Mikäli asiakas kokee oman eläimen merkityksellisimmäksi asiaksi arjessaan ja sen kanssa tehtävät toiminnot ovat täysin toimintaterapiaprosessin tavoitteiden mukaisia, terapeutin kieltäytyminen eläimen kanssa tehtävästä toimintaterapiasta ei ole asiakaslähtöistä.

Tulevaisuudessa eläimen rooli toimintaterapiassa kuvattiin aineistoissa monella tavalla. Eläimen hyödyntäminen toimintaterapiassa nähtiin marginaalisena erityisalueena muiden joukossa, joka vaatii muiden erityisalueiden tapaan lisäkoulutusta ja järjestelyjä. Toisaalta eläin nähtiin jatkossakin yhäkin perustellumpana työparina ja toiminnallisena menetelmänä vahvistamassa asiakkaan kehittymisen ja oppimisen tarpeita. Aiheeseen liittyvän tiedon lisääntyessä myös eläimen hyödyntämisen arvioitiin lisääntyvän, jolloin esimerkiksi rekisteröity ammattinimike voisi olla ratkaisuna sille, että muun muassa laadullisuus eläimiä hyödyntävässä terapiatyössä säilyisi.

6 Pohdinta

Opinnäytetyössä tarkasteltiin eläinten hyödyntämistä toimintaterapiainterventiossa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota yhteen tietoa eläinten hyödyntämisestä erilaisissa toimintaterapiainterventioissa ja saada samalla käsitys käytöstä olevasta termistöstä. Erityisenä tarkastelun kohteena oli tarkastella eläimen erilaisia rooleja erilaisissa toiminnoissa.

Opinnäytetyötä varten tutustuttiin useisiin kymmeniin tutkimuksiin sekä aiheesta kirjoitettuun kirjallisuuteen. Sen lisäksi järjestettiin Eläimet toimintaterapiassa -workshop. Workshopin tarkoituksena oli syventää teoriasta saatua aineistoa. Syntyneen tiedon tarkoituksena oli antaa teorian tietoa alaa harjoittaville toimintaterapeuteille sekä uusia ajatuksia jokaiselle toimintaterapeutille. Oli ilahduttavaa, että järjestämäämme workshop-tilaisuuteen osallistui niinkin monta alaa harjoittavaa toimintaterapeuttia, joten osallistujilta saatua tietoa voidaan pitää arvossa. Opinnäytetyön eri aineistot päätettiin jakaa tekijöiden kesken. Tämä jako antoi molemmille opiskelijoille mahdollisuuden keskittyä yhteen aineistoon.

6.1 Käytettyjen menetelmien arviointi

Teoreettisen osuuden aineistonkeruu sekä manuaalisesti että systemaattisesti oli haastavaa. Tiedonhakua vaikeutti vakiintumaton termistö sekä se, että aihe on vielä hyvin uusi. Näistä syistä erilaisten lähteiden arvioiminen kriittisesti oli tärkeässä asemassa ja se vei paljon työtunteja. Mitä enemmän aihetta tullaan tulevaisuudessa tutkimaan, sitä systemaattisempaa ja täsmällisempää tiedonhakua voidaan silloin tehdä. Myös termien kääntäminen suomenkielelle oli aikaa vievää, joskin palkitsevaa kun yhteiset näkemykset alkoivat hahmottua aineistosta. Perusteellinen tiedonhaku oli aiheen tarkastelun kannalta välttämättömyys vaikka suurin osa löytyneestä tiedosta ei ole liittynyt millään tavoin rajaamaamme aiheeseen. Opinnäytetyön aiheenrajauksen ulkopuolelle jäi paljon mielenkiintoista materiaalia.

Workshopin järjestäminen osoittautui hyväksi tiedonkeruuväyläksi täydentämään opinnäytetyön teoreettista tietoa. Toimintaterapian kentällä työtä tekevien toimintaterapeuttien kautta saatiin opinnäytetyöhön konkreettista tietoa niistä monista ulottuvuuksista, joita eläimen hyödyntäminen osana terapiaa tuo tullessaan.

Workshopissa tiedonkeruumenetelmänä käytetty ryhmäkeskustelu mahdollisti valittujen teemojen käsittelemisen yhdessä ja sen avulla myös toimintaterapeuttien eroavat ja yhtenevät näkökulmat tulivat selkeästi esille. Ryhmäkeskustelussa oli se etu esimerkiksi ryhmähaastatteluun verrattuna, että siinä toimintaterapeuttien oli mahdollista helpommin ja luontevammin tuoda esille sellaisia aiheeseen liittyviä teemoja, jotka he itse kokivat aiheen tiimoilta itselleen tärkeiksi ja joita opinnäytetyön tekijät eivät välttämättä tulleet aiheen tiimoilta ajatelleeksikaan. Toisaalta keskustelu lähti välillä rönsyilemään aiheisiin, jotka eivät suoranaisesti vastanneet esimerkiksi opinnäytetyökysymykseen tai ryhmäkeskustelun alkuperäisiin tavoitteisiin.

Termien määrittely -tehtävän avulla saatu keskustelutieto pysyi hyvin käsiteltävässä aiheessa. Tätä helpottivat tarkat kysymykset ja tehtävän selkeä struktuuri. ”Eläimen monet roolit toimintaterapiassa” -ryhmätehtävään toimintaterapeutit lähtivät hyvin mukaan. Orientoiduttuaan ensin tähän erilaiseen tapaan keskustella aiheesta yhdessä, toimintaterapeutit lähtivät työstämään legojen avulla toimintaterapiaprosessia, jossa eläin oli osana. Tehtävä oli selkeästi motivoiva, mutta toisaalta tiedonsaannin kannalta tehtävä sisälsi niin monia ulottuvuuksia, kuten perustoimintaterapiaprosessin luomisen legoista ja siihen liittyvien osatekijöiden huomioimisen, että eläimen roolin käsittely jäi pienemmäksi.

Haasteita toi myös se, että toimintaterapeuteilla oli toisistaan poikkeavia symbolisia merkityksiä lego-esineille, jolloin he eivät välttämättä puhuneet samasta asiasta keskustellessaan tietystä esineestä. Suurimmaksi osaksi erilaisten merkitysten olemassaolo paljastui kuitenkin keskustelun edetessä. Legot ovat kuitenkin suurimmalle osalle ihmisistä tuttuja ja ”sukupuolineutraaleja”, jolloin niihin on sekä miesten että naisten helppo tarttua ja niistä on helppo ja nopea luoda rakennelmia ja sitä kautta keskustella. Kun keskustelun muistaa tarkasti pitää koko ajan käsiteltävissä teemoissa, voi legojen käyttöä keskustelun synnyttäjänä suositella. Ryhmäkeskustelun litterointia vaikeutti päällekkäin puhuminen, jota ehkä itse keskustelutilaisuudessa olisi voitu rajoittaa jakamalla selkeämmin puheenvuoroja.

Toimintaterapeuteille lähetettyjen esi- ja jälkikyselyiden avulla saatiin täsmällisten kysymysten avulla tietoa halutuista aiheista. Jälkikyselyt toimivat hyvänä koontikeinona kartoittamaan sitä, miten workshopissa käyty yhteinen keskustelu oli vaikuttanut toimintaterapeuttien näkemykseen aiheesta.

6.2 Ajatuksia tuloksista

Opinnäytetyön alkumetreillä suunnittelimme tekevämme opinnäytetyön ensin ”eläinavusteisesta terapiasta” sitten ”eläinavusteisesta toimintaterapiasta”. Aiheiden tarkempi tarkastelu toi kuitenkin esille, että ”eläinavusteiseen terapiaan” liittyvää toimintaterapian viitekehyksessä tehtyä tutkimustietoa ei juuri ole. Myöhemmin selvisi, että ”eläinavusteinen toimintaterapia” ei ole vakiintunut termi, vaan sen rinnalla käytetään muita termejä. Tästä syystä teoriaosuudessa on pyritty löytämään toimintaterapian kirjallisuudesta erilaiset tavat kuvata tätä työskentelytapaa.

Myös workshopissa tuli selkeästi esille se, että on olemassa yhtä monta tapaa toteuttaa toimintaterapiaa ja käyttää erilaisia termejä, kuin on olemassa toimintaterapeutteja. Workshopin alkuperäinen tavoite ”yhteinen ymmärrys aiheesta, yhtenevät termit” ei siis toteutunutkaan, mutta jo moninaisen termistön ja terapian toteuttamisen tapojen kartoittaminen toisaalta antaa kuvaa siitä, kuinka monisyydestä aiheesta on kyse. Vakiintuneita termejä tai määritelmiä ei siis ole käytössä, joten opinnäytetyössä esiteltiin eri toimintaterapeuttien erilaisia termejä. On erittäin mahdollista, että kaikki saatavilla oleva aineisto ei ole päätynyt opinnäytetyön aineistoon. Mukaan on nyt pyritty ottamaan kaikki oleelliset aineistot.

Tulevaisuudessa eläimen hyödyntäminen tulee varmasti lisääntymään ja kenttä tulee entistä kirjavammaksi. Yhteneväisten termien määrittelemineen olisikin tärkeää, jotta kaikki tietäisivät, mistä puhutaan. Nyt nähdäänkin jo tarve varmistaa laatu ja pätevyys kytkemällä tietyt termit tietynlaiseen toimintaan. Tällöin vältettäisiin vaara siitä, että termejä yhdistettäisiin johonkin aivan muuhun.

”Eläinavusteinen toimintaterapia” -termi ei näytä olevan vakiintunut englannin kielessä, joskin sitä käytetään toimintaterapeuttien keskuudessa. ”Eläinavusteinen terapia” -terminä rajaa kuitenkin käytettävissä olevien toimintojen hyödyntämisen ainoastaan eläinavusteisiin menetelmiin. Tällöin terapia voisi olla rinnastettavissa taideterapiaan tai musiikkiterapiaan, joissa terapiamenetelmät liittyvät joko taide- tai musiikkimenetelmien ympärille.

Voidaankin pohtia sitä, voiko toimintaterapia yksinomaan perustua eläinten kanssa toimimiseen. Ihanteellisessa tilanteessa, jossa kymmenet eri alalle suuntautuneet toimintaterapeutit työskentelisivät tiiviissä yhteistyössä toistensa kanssa, ”eläinavusteinen toimintaterapia” voisi olla yksi mahdollinen erikoisala tässä yhteistyöverkostossa. Emme näe, miten toimintaterapia voidaan yksissään toteuttaa eläimiä hyödyntäen sillä muitakin välineitä tarvitaan. Vaikka eläin on monipuolinen työkumppani, se ei voi toimia ratkaisuna kaikkiin asioihin. Varsinkaan jos toimintaterapiassa hyödynnetään yhden toimintaterapeutin yhtä tiettyä eläintä.

Jatkotutkimusaiheita on useita. Mielenkiintoinen tutkimuksen kohde olisi **tarkastella eläinten kanssa yhteistyössä toteutettua toimintaterapiaa terapisuhteen tasolla**. Siinä erityisen kiinnostavaa olisi tutkia sitä, millainen vaikutus terapiatilanteeseen on sillä, että toimintaterapeutti työskentelee oman lemmikkinsä kanssa.

Yksi lisätutkimuksen aiheista olisi varmasti **lisäkoulutus**. Järjestämämme workshopin aikana nousi esille, että toimintaterapeuteille tulisi taata mahdollisuus kouluttautua yliopistotasolla, mikä takaisi aiheeseen liittyvän tutkimusmahdollisuuden. Workshopissa pohdittiin koulutuksen kehittämisen mahdollisuutta toimintaterapeuteille, jotka hyödyntävät (tai haluavat hyödyntää) eläimiä omassa työssään. Tulevaisuudessa tulisikin miettiä, mikä koulutusmuoto takaa toimintaterapeuteille riittävän tasokkaan koulutuksen eläinten kanssa työskenneltäessä. Toisaalta ajatus oman koulutuksen kehittämisestä eläimen kanssa toteutettavasta toimintaterapiasta herätti toimintaterapeutit pohtimaan vaaraa, että oman koulutuksen myötä eläintä voitaisiin alkaa hyödyntää toimintaterapiassa liiallisesti, silloinkin kun se ei olisi täysin tarkoituksenmukaista. Tämä seikka tulisi ottaa koulutusta pohtiessa huomioon.

Lisäkoulutuksesta keskusteltaessa ei voi olla sivuamatta, millainen koulutus tai muu laadunvarmistus terapiatyössä käyviltä eläimiltä vaaditaan. Vaikka opinnäytetyö ei käsittele aihetta itse teoriaosuudessa, on se mietityttänyt opinnäytetyötä tehdessä.

Pitäisikö toimintaterapeutin työssään hyödyntämällä eläimellä olla hyväksyttynä jokin standardoitu testi, jolla taataan eläimen soveltuvuus toimintaterapiakäyttöön vai yleensäkin soveltuvuus kuntoutuskäyttöön? Vai onko olemassa jokin muu keino siihen, miten voidaan taata eläimen laadukas kumppanuus terapiatilanteissa? Toisaalta, eläin on ”eläin”. Voiko mikään testi taata täydellistä turvallisuutta asiakastilanteisiin?

Voisiko asiakkaiden lemmikkejä hyödyntää terapiassa lainkaan ja kuka valvoisi niiden soveltuvuutta? Kuinka paljon hyötyä eläimen kouluttamisen ja erillisten testausjärjestelmien ylläpito tuo? Nämä resurssit kun ovat hyödynnettävissä suoraan asiakkaiden hyvinvointiin. Toisaalta voidaan kysyä, miksi koulutuksen käyneet eläimet olisivat ainoa vaihtoehto terapiatyöhön. Tarvitaanko koulutettuja tai testattuja eläimiä? Eläimet ovat suhteellisen lyhytikäisiä. Esimerkiksi koulutetun koiran työhön saaminen vie aikaa ja se aika on pois terapeutin asiakastyöstä.

Jatkossa aihetta voisi tarkastella myös **kannattavuuden** näkökulmasta. Oleellisena seikkana olisi varmasti kartoittaa, millaisia investointeja eläimen hyödyntäminen osana toimintaterapiaa toimintaterapeutilta käytännössä vaatii.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä on tullut esiin se, että moni suhtautuu eläimen hyödyntämiseen toimintaterapiassa hieman epäilevästi. Mielenkiintoista olisikin kartoittaa laajemmassa mittakaavassa sitä, **millaisia näkökulmia ja asenteita toimintaterapeuteilla yleisesti on eläinten hyödyntämiseen toimintaterapiassa** ja tätä kautta selvittää, mistä tämä epäilevyys saattaa johtua.

Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta on myös syytä pohtia. Workshopiin osallistui Suomen mittakaavassa katsottuna hyvä osuus eläimiä hyödyntävistä toimintaterapeuteista. Tulosten voidaankin nähdä antavan hyvää viitettä aiheesta.

Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa toki myös se, kuinka hyvin workshop-aineistoa analysoidessa on ymmärretty, mitä toimintaterapeutit ovat ryhmäkeskustelussa ja kyselyissä ilmaisuillaan tarkoittaneet. Keskustelun tallentamisen luotettavuutta pyrittiin lisäämään keskusteluaineiston sanatarkalla litteroinnilla. Aineiston litteroinnilla pyrittiin vähentämään sitä vaaraa, että aineistoa tulkittaisiin väärin. Myös ilmaisujen auki kirjoittamisessa tekstiksi on olemassa väärin tulkittamisen vaara. Tämän takia opinnäytetyöhön sisällytettiin suoria lainauksia aineistosta, jolloin asia oli mahdollista tuoda esille juuri sillä tavalla, kuin ne oli alun perin ilmaistu.

Olisiko tulevaisuudessa mahdollista ajatella, että toimintaterapian tunnettavuuden lisäämiseksi markkinointityötä tehtäisiin eläinten avustuksella? Jos eläin itsessään saa aikaan positiivisia mielikuvia aikaan ihmisissä, voisiko sen arvoa hyödyntää myös toimintaterapian markkinoinnissa. Onko Suomen Toimintaterapeuttiliiton twiittaava terapiahamsteri tulevaisuutta?

Suomalaisen toimintaterapian historiassa teoksessa ”Mistä TOI on tullut?” (Harra – Salminen 2005: 209) kehoitetaan ”luomaan suomalaista toimintaterapiaa, joka perustuu kotimaiseen osaamiseen, suomalaisen yhteiskunnan, kulttuurin, taitojen ja suomalaisen ihmisen tuntemukseen sekä suomalaisuuden arvostukseen”. Olisiko tuossa kuvattu erityispiirteet tarkoitettu toimintaterapialle, jossa hyödynnetään eläimen erilaisia rooleja? Suomalaisilla on vahvat perinteet luontoympäristöön, joten voisiko Suomi olla eläimiä hyödyntävän toimintaterapian edelläkävijämaa maailmassa?

Lähteet

Alfa Partners Oy 2013. Ratkaisukeskeinen eläinavusteinen terapia- ja valmentajakoulutus. Verkkodokumentti. <<http://www.alfapartners.fi/9>>. Luettu 1.8.2013.

American Occupational Therapy Association 2013. Program Announcement. Verkkodokumentti. <<http://www.aota.org/ConferenceDocs/2013Conference/ProgramAnnouncement.aspx>>. Luettu 5.4.2013.

American Occupational Therapy Association 2002. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process. American Journal of Occupational Therapy (56). 609–639.

American Occupational Therapy Association 2008. The Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process, 2nd Edition (Framework–II). American Journal of Occupational Therapy 62 (6). 625–683.

Axell 2013. Utbildning; Terapidjursekipage. Verkkodokumentti. <<http://www.axsell.fi/fi/varautbildningar.html?sobi2Task=sobi2Details&catid=21&sobi2Id=589>>. Luettu 17.6.2013.

Beck, Christine E. - Gonzales, Florie Jr. - Haertlein Sells, Carol - Jones, Cynthia - Reer, Theresa - Wasilewski, Steven - Zhu, Yao Yao 2012. The effects of animal-assisted therapy on. The United States Army Medical Department journal April – June. 38–45.

Beck, Alan M. - Katcher, Aaron H. 2003. Future directions in human-animal bond research. The American Behavioral Scientist 47 (1). 79–93.

Behm, Jukka 2013. Karvaterapiaa. Aarre-lehti (6). 78–82.

Blomqvist, Malena 2013. Terapiakoiran ohjaaja. Porvoo. Suullinen tiedonanto. 13.6.

Center for Innovative OT Solutions 2013a. Assessment of Motor and Process Skills (AMPS). Verkkodokumentti. <<http://www.innovativeotsolutions.com/content/amps/>>. Luettu 1.8.2013.

Center for Innovative OT Solutions 2013b. Task Notes. Verkkodokumentti. <<http://www.innovativeotsolutions.com/content/amps/materials-and-resources/tasknotes/>>. Luettu 1.8.2013.

Cipriani, Joseph – Cooper, Marisa – DiGiovanni, Nicole M. – Litchkofski, Alexandria – Nichols, Andrea Lynn – Ramsey, Ashleigh 2013. Dog-assisted therapy for residents of long-term care facilities: an evidence-based review with implications for occupational therapy. Physical & Occupational Therapy in Geriatrics 2013. 31 (3). 214–240.

Creative Therapy Care 2013. Mona and Friends. Verkkodokumentti. <<http://monasark.org/staff.html>>. Luettu 27.8.2013.

Cohn, Judith 2013. Emerging occupational therapy practice areas. Teoksessa Clifford O'Brien, Jane – Solomon, Jean W. 2013. Occupational analysis and group process. Elsevier.

Cole, Marilyn B. 2005. Group dynamics in occupational therapy. The theoretical basis and practice application of group intervention. 3rd edition. Thorofare: SLACK incorporated.

Fike, Lorie - Najera, Cecilia - Dougherty, David 2012. Occupational therapists as dog handlers: the collective experience with animal-assisted therapy in Iraq. United States Army Medical Department Journal. April - June. 51–54.

Fine, Aubrey H. 2010. Handbook on Animal-Assisted Therapy, Third Edition: Theoretical foundations and guidelines for practice. Elsevier Inc.

Gill, Paul – Stewart, Kate – Treasure, Elizabeth T. – Chadwick, Barbara L. 2008. Methods of data collection in qualitative research: interviews and focus groups. British Dental Journal. (204). 291–295.

Green Care Finland Ry, 2012a. Green Care. Verkkosivu.< <http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCare?parent=MitaOnGreenCarePaavalikko>>. Verkkosivu. Luettu 9.9.2013.

Green Care Finland Ry, 2012b. Ekopsykologia teoriaperustana. Verkkosivu.< <http://www.gcfinland.fi/Menetelmat?parent=MitaOnGreenCarePaavalikko>>. Luettu 9.9.2013.

Gutman, Sharon A. – Raphael-Greenfield, Emily I. – Carlson, Neal – Friedman, Rachel 2012. Enhancing social skills in adolescents with high functioning Autism using motor-based role-play intervention. The Open Journal of Occupational Therapy. 1(1). Artikkelin 4.

Harra, Toini 2005. Ideologiset juuret. Teoksessa Joutsivuo, Timo (toim.): Mistä TOI on tullut? Suomalaisen toimintaterapian historia. Helsinki: Edita. 19–33

Haubenhof, Dorit Karla – Elings, Marjolein – Hassink, Jan – Hine Rachel Elisabeth 2010: The development of Green Care in Western European countries. Explore 6(2). 106–111.

Hautala, Tiina 2005. Toiminnallinen hoito Suomessa 1900-1950. Teoksessa Joutsivuo, Timo (toim.): Mistä TOI on tullut? Suomalaisen toimintaterapian historia. Helsinki: Edita. 35–38

Hautala, Tiina – Hämäläinen, Tuula – Mäkelä, Leila – Rusi-Pyykönen, Mari 2011. Toiminnan voimaa. Helsinki: Edita.

Heiskanen, Irma – Kailo, Kaarina 2006. Ekopsykologia ja perinnetieto. Helsinki: Green Spot.

Heikkinen, Maria 2013. Sihteeri, toimintaterapeutti. Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry. Sähköpostikeskustelu. 13.8

Hightower, Robyn 2010. 'Paws'itive Assistance: Enhancing occupational performance among individuals with mobility impairments. A program development plan. Verkkodokumentti.<<http://drc.library.utoledo.edu/bitstream/handle/2374.UTOL/10049/OccTherCP-Hightower-Robyn.pdf?sequence=1>>. Luettu 1.6.2013.

Huovinen, Maarit 2012. Eläimet, tuntee ja hyvä elämä. Suomen Migreeniyhdistys ry:n Pääsärky-lehti (2). 14–15.

Hurri, Suvi 2012. Karvainen kaveri. Sairaanhoidaja-lehti. 85 (10). 16–27.

Järvikoski, Aila – Härkäpää, Kristiina 2004. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.

Kaminski, Mary – Pellino, Teresa – Wish, Joe 2002. Play and pets: the physical and emotional impact of child-life and pet therapy on hospitalized children. *Children's Health Care* 31(4). 321–335.

Karisto, Ilkka – Mattila, Noora 2013. Pehmeämpiä karvoja. *Noste-lehti. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n ja Huoltaja-säätiön julkaisu* (3). 64–71.

Kettunen, Anna-Maria 2012a. Toimintaterapeutti. Kuopio. Suullinen tiedonanto 29.10.

Kettunen, Anna-Maria 2012b. Toimintaterapeutti. Kuopio. Suullinen tiedonanto 16.11.

Kettunen, Anna-Maria 2012c. Toimintaterapeutti. Sähköposti 27.11.

Kettunen, Anna-Maria 2013d. Toimintaterapeutti. Helsinki. Suullinen tiedonanto 13.6.

Kettunen, Anna-Maria 2013e. Toimintaterapeutti. Kuopio. Suullinen tiedonanto 25.8.

Kihlström-Lehtonen, Heidi 2009. Minä ja koirani: koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin. Toimintaterapian pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä 2013a. Toiminta-ajatus ja säännöt. Verkkodokumentti. <<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/fi/jaseneksi/toiminta-ajatus-ja-saannot>>. Luettu 1.8.2013

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä 2013b. Kasvatus-kuntoutuskoirakoksi. Verkkodokumentti. <<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/fi/jaseneksi/koulutus>>. Luettu 9.9.2013.

Kramer, Paula – Luebben, Aimee J. – Hinojosa, Jim 2010. Contemporary legitimate tools of pediatric occupational therapy. Teoksessa Kramer, Paula - Hinojosa, Jim (toim.): *Frames of reference for pediatric occupational therapy*, 3rd edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins. 5861.

Kyngäs, Helvi – Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11 (1). 3–12.

Langfield, Janaya - James, Carole 2012. Fishy tales: experiences of the occupation of keeping fish as pets. *British Journal of Occupational Therapy* 72 (8). 349–356.

Law, Mary – Cooper, Barbara – Strong, Susan – Stewart, Debra – Rigby, Patricia – Letts, Lori 1996. The Person-Environment Model: a transactive approach to occupational performance. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 63 (1).

Law, Mary – Polajko, Helen – Baptiste, Sue – Townsend, Elisabeth 2002. Core Concepts of Occupational Therapy. Teoksessa Townsend, Elisabeth - Stanton, Sue - Law, Mary - Polajko, Helene - Baptiste, Sue - Thompson-Franson, Tracey - Kramer, Christine - Swedlove, Fern - Brintnell, Sharon - Campanile, Loredana. 2002. *Enabling occupation : an occupational therapy perspective*. Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists. 36.

Lego Group 2010. Introduction to Lego Serious Play. Verkkodokumentti. <http://seriousplaypro.com/docs/LSP_Open_Source_Brochure.pdf>. Luettu 18.9.2013.

Johansson, Kirsi 2007. Kirjallisuuskatsaukset – Huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson, Kirsi – Axelin, Anna- Stolt, Minna – Ääri, Riitta-Liisa (toim.): Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku: Digipaino-Turun Yliopisto. 3–9.

Levinson, Boris M. 1996. Pet-oriented child psychotherapy. Second edition. Charles C. Thomas, Publisher Ltd.

Malmberg, Katarina 2013. Eläin ymmärtää. Hyvä-terveys (9). 24–29.

Moisander, Johanna – Valtonen, Anu 2006. Qualitative marketing research methods: a cultural approach. Lontoo: Sage Publications Ltd.

Muro, Victor S. 2012. Innovative intervention: animal-assisted occupational therapy – a case study. WFOT Bulletin 66 (Nov.). 40–44.

Oakley, Dawn – Bardin, Gail n.d. The potential benefits of animal assisted therapy for children with special needs. Verkkodokumentti <http://www.kidneeds.com/diagnostic_categories/articles/animalassistedtherapy.htm>. Luettu 28.8. 2013

Pedersen, Ingeborg – Nordaunet, Trine – Martinsen, Egil Wilhelm – Berget, Bente – Braastad, Bjarne O. 2011. Farm animal-assisted intervention: relationship between work and contact with farm animals and change in depression, anxiety, and self-efficacy among persons with clinical depression. Issues in Mental Health Nursing 32 (8). 493–500.

Pet Partners 2012. About us. Verkkodokumentti. <<http://www.petpartners.org/page.aspx?pid=251>>. Luettu 12.9.2012.

Pet Partners. n.d. a. Verkkodokumentti. <<http://www.petpartners.org/document.doc?id=1102>>. Luettu 24.3.2013.

Preece, Jennifer – Rogers, Yvonne – Sharp, Helen 2002. Interaction design: beyond human-computer interaction. New York: John Wiley & Sons.

Roenke, Laura – Mulligan, Shelley 1998. The therapeutic value of the human-animal connection. Occupational Therapy in Health Care 11 (2). 27–43.

Saaranen-Kauppinen, Anita – Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkodokumentti <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html>. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Luettu 22.9.2013.

Salmela, Jari 2013a. Viidakkoportaat, eläinavusteisen valmentajan opas. Alfa Partners Oy. Kokkola: Kirjapaino Välikangas Oy.

Salmela, Jari 2013b. Psykoterapeutti, taidepsykoterapeutti, työnohjaaja. Sähköposti 1.8.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62, Julkisohtaminen 4. Vaasa.

Sams, Mona J. – Fortney, Elizabeth V. – Willenbring, Stan 2006. Occupational therapy incorporating animals for children with Autism: a pilot investigation. *American Journal of Occupational Therapy* 60 (3). 268–274.

Santucci, Mary Ellen 2008. Instrumental Activities of daily living. Teoksessa Meriano, Catherine – Latella, Donna. Occupational therapy interventions. Functions and occupations. Thorofare: SLACK Incorporated. 237–287.

Satiansukpong, Nuntanee – Pongsaksri, Methisa – Sung-U, Sasithon – Vittayakorn, Soisuda – Tippasert, Prasop – Pedugsorn, Mayuree – Phiraban, Chitaya – Sasat, Daranee 2008. Thai elephant-assisted therapy program: the feasibility in assisting an individual with Autism.

Serpell, James A. 2010. Animal-assisted interventions in historical perspective. Teossa Fine, Aubrey H. (toim.): *Handbook on Animal-Assisted Therapy, Third Edition: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. Elsevier Inc.

Smolander, Birgitta 2012. Oman koiran kanssa koulunkäynti maittaa. *Koiramme-lehti* 116 (11). 94–97.

Soini, Katriina – Ilmarinen, Katja – Yli-Viikari, Anja – Kirveennummi, Anna 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (3). 320–330.

Solomon, Jean W – Clifford O'Brien, Jane – Cohn, Judith 2013. Emerging occupational therapy practice areas. Teoksessa Clifford O'Brien, Jane – Solomon, Jean W. 2013. *Occupational analysis and group process*. Elsevier. 133–139.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2013. Sosiaalipedagoginen hevostointi ta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Verkkodokumentti. <<http://www.hevostoiminta.net/11>>. Luettu 10.8.2013.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Perhe- ja sosiaaliosasto 2006. Ikäihmisten toimintakyvyn arviointi osana palvelutarpeen arviointia sosiaalihuollossa. Verkkodokumentti. <<http://www.sosiaaliportti.fi/File/308e7352-a0a2-44dfbd07ef82c2fe4dc5/ik%C3%A4ihmisten+toimintakyvyn+arviointi+stm.pdf>>. Luettu 21. 11.2012.

Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2011. Silta toimivaan arkeen - toimintaterapia auttaa elämän uuteen alkuun. Mainosesitys.

Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2013. Toimiva arki. Verkkodokumentti. <<http://www.toimivaarki2013.fi/>>. Luettu 5.4.2013.

Stakes 2011. ICF. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Ohjeita ja luokituksia. World Health Organization. 4. painos. Jyväskylä: Bookwell.

Söderback, Ingrid 2009. Interventions. The occupational therapist enables recovery. Teoksessa Söderback, Ingrid (toim.): *International handbook of occupational therapy interventions*. New York: Springer. 403–411.

Taylor, Renee R. – Kielhofner, Gary – Smith, Caitlin – Butlera, Sherri – Cahilla, Susan M. – Ciukaja, Monica D. – Gehmana, Melanie 2009. Volitional change in children with autism: a single-case design study of the impact of hippotherapy on motivation. *Occupational Therapy in Mental Health* 25 (2). 192–200.

Tedechi, Philip – Fine, Aubrey H. – Helgeson, Jana I. 2010. Assistance animals: their evolving role in psychiatric service applications. Teoksessa Fine, Aubrey H. (Toim.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy, Third Edition: Theoretical foundations and guidelines for practice*. Elsevier Inc. 421–438.

THL n.d. Sosiaali- ja terveydenhuollon luokitukset. Verkkodokumentti. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/palvelut/koodistopalvelu/esittely/luokitukset#icf>. Luettu 21.11.2012.

Toimintaterapia Memora n.d. Yhdessä kehittäen. Verkkodokumentti. Saatavissa <<http://www.ttmemora.fi/>>. Luettu 15.12.2012.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tähtinen, Helena 2007. Systemaattinen tiedonhaku hoitotieteen näkökulmasta. Teoksessa Johansson, Kirsi – Axelin, Anna- Stolt, Minna – Ääri, Riitta-Liisa (toim.): *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turku: Digipaino-Turun Yliopisto. 10–46.

Valtonen, Anu 2005. Ryhmäkeskustelut - millainen metodi? Teoksessa Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Riitta (toim.). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

YLE TV1 2012. Päiväkotikoira Kotimetsän päiväkodissa Jyväskylässä. Yle Aamu-tv:n ohjelma. Katsottu 12.11.

YLE TV2 2013. Hiljaiset sankarit. Silminnäkijä. TV-ohjelma. Esitetty 28.3.

Yli-Viikari, Anja 2011. Luonnon vaikutukset hyvinvointiin. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Careva-hankkeen julkaisu. Verkkodokumentti. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/vaikuttavuus/sitra3_0.pdf>. Luettu 1.6.2013.

Winkle, Melissa 2012. Animal kindness: best practices for the animal-assisted therapy Practitioner. *OT Practice* 17(6). 10–14.

Winkle, Melissa 2008. Using AAT in corrections and residential facilities. *OT Practice* June 30. 20–24.

Winkle, Melissa – Goode, Jill 2008. Using AAT in corrections and residential facilities. *OT Practice* (Sept.) 22–24.

Winkle, Melissa – Van Dame, Victoria R. – Levenson, Jill 2008. Using exotic animals in therapy. *OT Practice* (Dec.) 27–30.

World Federation of Occupational Therapists 2010. Statement on occupational therapy. Verkkodokumentti. <<http://www.wfot.org/Portals/0/PDF/STATEMENT%20ON%20OCCUPATIONAL%20THERAPY%20300811.pdf>>. Luettu 31. 5.2013.

Esikyselylomake

Tervehdys sinulle Eläimet toimintaterapiassa -workshoppiin osallistuva,

Olemme koostaneet pienen esikyselylomakkeen 13.6.2013 järjestettävää workshop -työskentelyä varten. Esikyselyn tarkoituksena on kartoittaa workshop -työskentelyyn osallistuvien toimintaterapeuttien työn sisältöä ja sitä, millainen rooli eläimellä on työssä. Tarkoituksena on, että vastaat kyselyyn ytimekkäästi! Joten lomakkeen täyttöön ei saa käyttää enemmän aikaa kuin 15 minuuttia ☺

Kyselyn vastauksista kootaan yhteenveto, joka lähetetään jokaiselle workshop-työskentelyyn osallistuvalle toimintaterapeutille etukäteen. Sen tarkoituksena on pohjustaa osallistujia workshop -työskentelyä varten ja informoida osallistujille, millainen ryhmä workshop -työskentelyyn on osallistumassa. Olemme tyytyväisiä, jos ehdit täyttää lomakkeen ja palauttaa sen sähköpostilla maanantaihin 3.6. mennessä niin ehdimme siten koostaa vastauksista yhteenvedon ja lähettää sen osallistujille ennen tapaamista.

Workshop järjestetään siis Metropolia Ammattikorkeakoulun tiloissa torstaina 13.6.2013 kello 12.00-16.00 osoitteessa Sofianlehdonkatu 5B 00610 Helsinki, luokkatilassa 311. Tarjoamme osallistujille innostuneen tunnelman lisäksi virvokkeita ja kauden herkkuja. Kätilöopiston ravintola Raviolista on mahdollista ostaa lounas omakustannehintaan (9,60€), suosittelemme lounasta kuitenkin ennen workshopin alkua. Lounasravintola Ravioli sijaitsee Kätilöopiston puolella 9. kerroksessa. Omalla autolla saapuville suosittelemme jättämään autot Käpylän urheilupuiston (<http://www.hel.fi/palvelukartta/?l=1&id=7792>) parkkipaikalle, osoitteeseen Mäkeläntie 72, jossa maksuttomia parkkipaikkoja. Sofianlehdonkadulla on autoille tilaa vaihtelevasti.

Ystävällisin terveisin:

Eerika Korhonen ja Heini Rantala, Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma

Eläimet toimintaterapiassa - Workshop 13.6.2013

Taustakartoitus

- 1) Missä työskentelet?
- 2) Millainen on työnkuvasi?
- 3) Millaisten asiakasryhmien kanssa työskentelet eläinten kanssa?
- 4) Mitä eläimiä käytät työssäsi?
- 5) Mikä on eläimen rooli toimintaterapiainterventiossa (ts. miten käytät eläintä terapeutisesti)?
- 6) Mistä kiinnostuksesi eläinten käytöstä osana terapiaa on lähtöisin?
- 7) Onko sinulla eläinten terapeuttiseen käyttöön liittyvää koulutusta, mitä?

Jälkikyselylomake

Eläimet toimintaterapiassa – workshop

Jälkitunnelmat työskentelyn jälkeen

Tarkoituksenamme on tämän pienimuotoisen kyselyn avulla kartoittaa jälkitunnelmiasi 13.6.2013 pidettyyn workshop -työskentelyyn liittyen. Toivomme sinun vastaavan alla oleviin kysymyksiin lyhyesti ja ytimekkäästi.

1. Kerro yksi oivallus, miten ajattelusi on muuttunut workshop -työskentelyn jälkeen?

2. Millaisena näet eläimen roolin toimintaterapiassa tulevaisuudessa?

Tiedon käyttöoikeuslomake**TIEDON KÄYTTÖOIKEUSLOMAKE**

13.6.2013

Eläimet toimintaterapiassa-workshopissa 13.6.2013 tuottamaani tietoa (sisällyttäen esikyselylomakkeen ja mahdolliset sähköpostikeskustelut) saa käyttää osana Metropolia Ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoiden, Eerika Korhosen ja Heini Rantalan, opinnäytetyötä. Kuvamateriaalin (valokuvat, videot, ääninauhitus) oikeudet ovat Eerika Korhosen ja Heini Rantalan omaisuutta. Workshopissa tuotettua materiaali ei ole tarkoitettu julkaistavaksi muiden kuin Eerika Korhosen ja Heini Rantalan puolesta ennen opinnäytetyön julkaisemista.

Workshop–työskentelyssä tuottamaani tietoa saa käyttää hyväksi opinnäytetyössä

Allekirjoitus_____

Nimenselvennys_____

Paikka ja aika_____

Nimeäni saa käyttää opinnäytetyössä

☐

Nimeäni ei saa käyttää opinnäytetyössä.

☐

